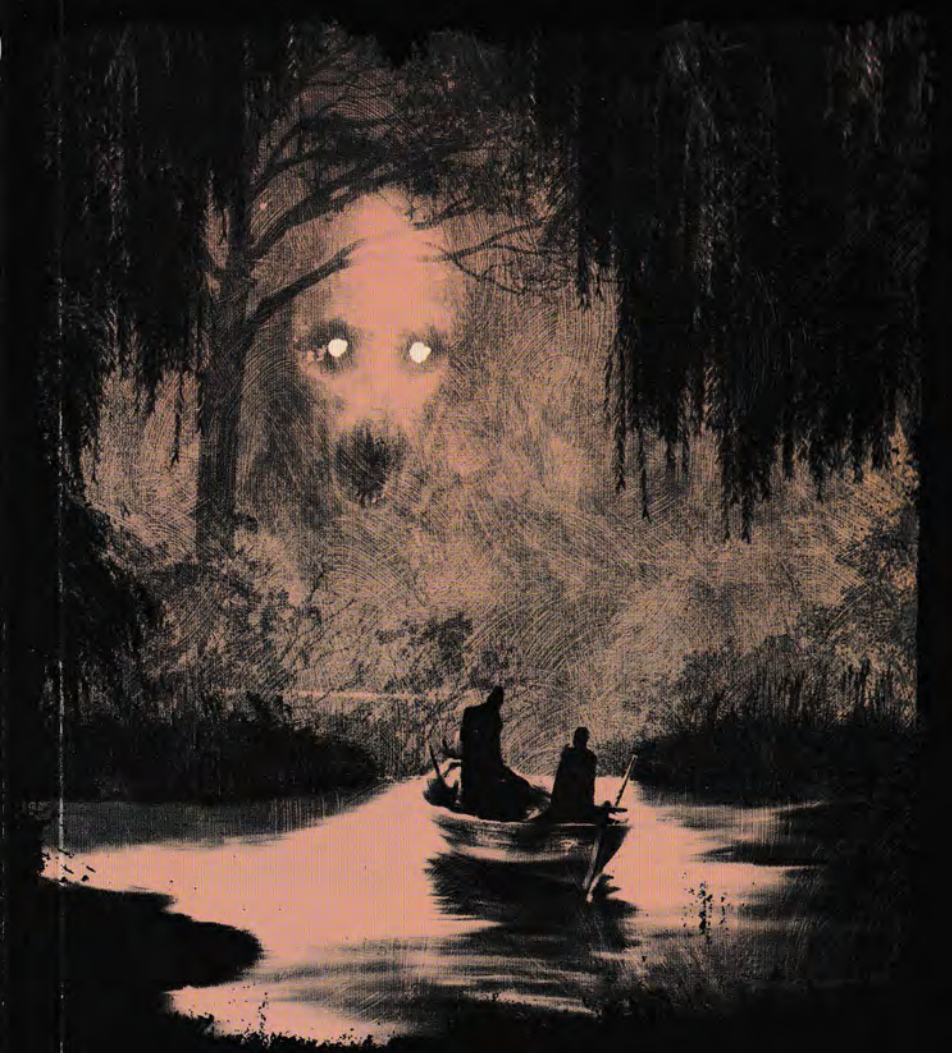

karanlık kitaplık

ALGERNON BLACKWOOD

söğütler

ithaki

Çeviren
Kerem Sevinçli

"Bu öykü netlikten kaçınıyor, gösterirmiş gibi yapıp göstermiyor, bizi içine çekiyor ve pek de açıklanmayan bir şeyle korkutuyor."
—*Michael Dirda*

Tuhaf kurgu ve hayalet hikâyesi türlerinde çığır açan Algernon Blackwood, insanın duyguları ve mantığı arasındaki gerilimi kurcalayan, doğaüstü ile doğal olan arasındaki alâcakaranlık coğrafyayı keşfe çıkan öncü bir yazar. Başyapıtlarından biri olan *Söğütler* ise H. P. Lovecraft'a göre tüm zamanların en iyi tuhaf öyküsü.

Tuna Nehri'nde yolculuk yapan iki arkadaş, kanolarıyla süratle ilerlerken kendilerini âdeta başka bir dünyanın eşiğinde, söğütlerin ıssız diyarında bulur. Bu viran bölgede uygarlığa dair tek bir işaret yoktur. İnsanlığın dünyasından uzakta olma hissi, tabiatın orta yerinde olmanın cazibesi ikisini de büyüler ama bu diyarın tekinsiz yüzü yavaş yavaş kendini göstermeye başlayacak, dehşet, huşu ve hayret birleşerek benzersiz bir korkuyu doğuracaktır.

Söğütler bize karşı.

www.ithaki.com.tr
ithaki
9 786258 401189
/ithakiyayinlari

ALGERNON BLACKWOOD

1869'da İngiltere'de doğdu. Muhafazakâr inançlara sahip aristokrat bir aile tarafından büyütüldü. Maceracı bir karakteri vardı ve eğitimini devam ettirmek yerine farklı ülkelerde çeşitli girişimlerde bulundu. Mandıracılık, otel işletmeciliği, gazetecilik gibi birbirinden çok farklı mesleklerde çalıştı. Hayatının değişik dönemlerinde psikiyatri, Budizm ve Doğu felsefelerine, okült konulara ve mistisizme merak sardı. Doğaüstü temalara ilgi duyduğu kadar doğaya da ilgi duydu ve uzun seyahatler yaparak gözlemlerde bulundu. 1900-1901 yıllarında Tuna Nehri'nde geziye çıktı ve aldığı ilhamla *Söğütler* adlı uzun öyküsünü yazdı. Bu öykü yazarın *Boş Ev ve Diğer Hayalet Öyküleri*'nden sonra 1907'de yayımlanan ikinci kitabı *Dinleyici ve Diğer Hayalet Öyküleri* içerisinde yayımlandı. 1934'te BBC radyosunda hayalet hikâyeleri okumaya başladı ve büyük takdirle karşılanarak televizyona geçti. İki yüzün üzerinde öyküye, on iki romana, birçok tiyatro oyununa da imza atan, "Hayalet Adam" lakabıyla tanınan Blackwood 1951'de öldü ve külleri çok sevdiği İsviçre Alpleri'ne saçıldı.

Söğütler

Algernon Blackwood
Orijinal Adı: *The Willows*

İthaki Yayınları - 2101
Karanlık Kitaplık - 51

Yayın Yönetmeni: *Alican Saygı Ortanca*
Sanat Yönetmeni: *Hamdi Akçay*

Dizi Editörü: *Yankı Enki*
Yayına Hazırlayan: *Yankı Enki*
Düzelti: *Emre Aygün*
Kapak Tasarımı: *Hamdi Akçay*
Kapak İllüstrasyonu: *Ebrahel Lurci*
Sayfa Düzeni ve Baskıya Hazırlık: *Mehmet Büyükturna*
1. Baskı, Mart 2022, İstanbul

ISBN: 978-625-8401-18-9
Sertifika No: 46603

Türkçe Çeviri © Kerem Sevinçli, 2022
© İthaki, 2022

Yayıncının yazılı izni olmaksızın alıntı yapılamaz.

İthaki™ Penguen Kitap-Kaset Bas. Yay. Paz. Tic. A.Ş.'nin tescilli markasıdır.
Caferağa Mah. Neşe Sok. 1907 Apt. No: 31 Moda, Kadıköy - İstanbul
Tel: (0216) 348 36 97 Faks: (0216) 449 98 34
editor@ithaki.com.tr – www.ithaki.com.tr – www.ilknokta.com

Kapak, İç Baskı: Deniz Ofset Matbaacılık
Maltepe Mah. Hastane Yolu Sok. No: 1/6, Zeytinburnu - İstanbul
Tel: (0212) 613 30 06 denizmatbaamucellit@gmail.com
Sertifika No: 48625

karanlık kitaplık

Algernon Blackwood

Söğütler

Çeviren
Kerem Sevinçli

ithaki

1

Viyana'dan çıktıktan sonra, Budapeşte'ye gelmeden epey önce Tuna, sularının ana bir kol olmaksızın dört bir yana doğru uzandığı ıssız, viran bir bölgeye girer ve taşra, yerini muazzam bir bodur söğüt çalısı deniziyle çevrelenmiş, kilometrelerce uzanan bir bataklığa bırakır. Büyük haritalarda bu ıssız bölge nehir kıyılarından uzaklaştıkça rengi soluklaşan, yumuşak bir maviyle gösterilir ve üzerinde boylu boyunca büyük, dağınık harflerle bataklıklar anlamına gelen Sümpfe sözcüğü görülebilir.

Taşkında bu geniş yüzölçümlü kumullar, çakıl yatakları ve üzerinde söğütler bitmiş adalar neredeyse sular altında kalır fakat normal dönemlerde çalılar hoyrat rüzgârlarla, baş döndürücü bir güzelliğe sahip, daima hareket hâlinde olan bir ova gibi, gümüşi yapraklarını gün ışığına göstererek eğilip bükülür ve hışırdar. Bu söğütler ağaçların asaletine asla erişemezler; kaskatı gövdeleri yoktur; yuvarlak tepeleriyle ve yumuşak siluetleriyle, rüzgârın en hafif basıncına dahi boyun eğen dalların üzerinde salınan mütevazı çalılar olarak kalırlar; çimenler kadar bükülgen olduklarından, bir şekilde bütün ovanın hareket hâlinde ve canlı olduğu izlenimini verecek bir biçimde, durmadan kıpırdarlar. Rüzgâr yüzeyin üzerinde alçalıp yükselen dalgalar –su dalgaları değil, yaprak dalgaları– yaratır; bu yeşillik, dallar dönüp kalkana

dek deniz gibi kabarır; sonra, alt kısımları güneşe dönerken gümüşi bir beyaza boyanır.

Yalçın kıyıların hükmünden sıvışıp kurtulmaktan mutlu olan Tuna, burada etraftaki adaları suların bir bağırma sesiyle aktığı geniş suyollarıyla bölen kanalların oluşturduğu girift ağın arasında dilediğince sağa sola uzanır; anaforlar, burgaçlar ve köpüren akıntılarla dökülür; kumlu nehir setlerini parçalar; kıyıdan kopardığı toprak parçalarını ve söğüt öbeklerini uzaklara taşır ve ebatları ile şekilleri günbegün değişen, taşkın varlıklarını yok ettiğinden, taş çatlasa daimi olmayan bir ömrü olan sayısız yeni ada oluşturur.

Aslını söylemek gerekirse, nehrin yaşamının büyüleyici kısmı Bratislava'dan ayrıldıktan kısa süre sonra başlar ve biz buraya, üzerinde bir çingene çadırı ve kızartma tavası olan Kanada kanomuzla, taşkının doruk noktasına ulaştığı temmuz ortalarında vardık. Aynı sabah, gökyüzü şafak vaktinden evvel kızarırken, hâlâ uyumakta olan Viyana'dan çabucak sıvıştık, şehir birkaç saat sonra ardımızda ufuktaki Wienerwald'in mavi tepelerinin karşısındaki bir duman öbeğinden ibaret kaldı; Fischamend'in aşağısında, rüzgârla gürleyen bir huş ağacı korusunun altında kahvaltı ettik; sonra da çağlayan nehrin üzerinde Orth, Hainburg ve Petronell'i (Marcus Aurelius'un antik Roma Carnuntum'u), ardından da, sol taraftan sessizce sokulan Avusturya ile Macaristan arasındaki sınır bölgesinin geçildiği Karpat Dağları sırtlarındaki Thelsen'in yalçın tepelerini aştık.

Saatte on iki kilometre süratle yol alarak kısa sürede Macaristan'ın içine ulaşmıştık ve –şüphesiz, taşkının habercisi olan– çamurlu sular bizi defalarca çakıl yatağına oturttu, Bratislava (Macarca, Pozsony) kuleleri ufukta belirmeden evvel bizi ansızın

çıkan sayısız anaforla şişe mantarı gibi döndürdü; sonra kano gri duvarların altında, şevkli bir at gibi sıçrayarak son sürat ilerledi, Fliegende Brücke feribotunun batık zincirini güvenle aştı, köşeden sertçe sola döndü ve sarı köpükler saçarak adaların, kum yığınlarının ve ardındaki bataklık diyarının ıssız topraklarına doğru atıldı – söğütlerin diyarına.

Değişim, bir projektörden yansıtılan bir dizi resimde bir şehrin sokaklarına ait görüntüler gösterilirken birdenbire bir göl ve orman manzarasına geçilmişçesine, aniden vuku buldu. Bu viran diyara uçarcasına girmiştik ve yarım saatten kısa süre içinde görünürde ne bir tekne ne bir balıkçı kulübesi, ne bir kızıl çatı ne de insan ikametine veya medeniyete dair tek bir işaret kalmıştı. İnsanlığın dünyasından uzakta olma hissi, bu tam teşekküllü tenhalık, bu eşsiz söğüt, rüzgâr ve su dünyasında olmanın cazibesi ikimizi de oracıkta büyülemişti ve birbirimize buraya girmemize izin verildiğine göre bir tür özel pasaporta sahip olmamız gerektiği ve buraya, bu küçük, münferit, mucizelerle dolu, büyülü krallığa; girmeye hakkı olan başkalarına ayrılmış; dört bir yanında onları keşfedecek hayal gücüne sahip olanlar için bırakılmış, izinsiz girenleri ikaz eden onca yazısız uyarı olan bu krallığa izinsiz, hatta küstahça girdiğimiz konusunda gülerek takıldık.

Öğlenin erken saatleri olmasına karşın, alabildiğine şiddetli rüzgârın ardı arkası gelmeyen tokatlamaları bizi bitap düşürmüştü ve derhal o geceyi geçirmeye uygun bir kamp yeri bulmak için etrafı taramaya başladık. Fakat adaların insanı hayrete düşüren yapısı kıyıya yanaşmayı güç kılıyordu; girdaplı taşkın bizi kıyıya doğru itiyor, sonra tekrar açığa sürüklüyordu; söğüt dalları, kanoyu durdurmak için yakaladığımızda ellerimizi yırtıyordu ve sonunda yandan esen kuvvetli bir rüzgârla bir durgun su birikin-

tisine doğru sürüklenip pruvayı etrafa sular saçarak karaya çıkarmayı becerene dek nehir kıyısından metrelerce kumu suya doğru çektik. Sonra sıcak, sapsarı güneşin altında verdiğimiz onca uğraşın sonunda, rüzgâra karşı korunaklı ve kavurucu güneşin ışınlarını doğrudan alan, bulutsuz, masmavi göğün altında, dört bir yanımızı saran, fışkıran sularla parlayan ve binlerce küçük ellerini çabalarımızın sonunda elde ettiğimiz başarıyı alkışlıyormuş gibi çırpan kalabalık, dans eden, bağıran söğüt çalılarından oluşan bir orduyla çevrili adada nefes nefese, gülerek uzandık.

"Ne nehir ama!" dedim yoldaşıma, Kara Orman'daki kaynaktan oraya kadar aştığımız onca yolu ve haziran başlarında, nehrin yukarılarındaki sığlıklarda sık sık inip kanoyu çamurda yürüyerek itmek zorunda kalmasını düşünerek.

"Artık daha fazla zırvalığa dayanmaz, değil mi?" dedi, kanoyu kuma doğru biraz daha, emniyetli bir yere doğru çekerken; sonra uyuklamaya hazırlandı.

Doğa unsurlarından –su, rüzgâr, kum ve güneşin engin ateşi– oluşan bu banyonun içine, önümüzde uzanan uzun serüveni, Karadeniz'e kadar varan uçsuz bucaksız toprakları ve bu dostum, İsveçli, bu kadar latif ve cana yakın bir yol arkadaşı olarak yanımda bulunduğu için ne kadar şanslı olduğumu düşünerek, mutlu mesut uzandım.

Birlikte buna benzer birçok serüvene atılmıştık ama Tuna, canlılığıyla bizi daha yolun başında bildiğim diğer tüm nehirlerden daha çok etkilemişti. Nehri dünyaya Donaueschingen'in çam ormanlarının arasından fokurdayarak gözlerini açmasından, nehirlere özgü muazzam bir oyun oynayarak kendini bu ıssız bataklıkların arasında kaybettiği gözden uzak, zapt edilmeden geldiği bu kısmına kadar izlemek bize yaşayan bir yaratığın

büyümesine tanık olmak gibi gelmişti. Başlarda uykuluydu fakat daha sonra, o engin ruhunun bilincine varıp şiddetli dürtüler geliştirmiş hâliyle, geçtiğimiz tüm o taşra kasabalarının arasından, küçük teknemizi kuvvetli omuzlarının üzerinde taşıyarak, arada bir bizimle sert oynayarak fakat hep dostane ve iyi niyetli bir tavırla, biz onu nihayetinde mühim bir şahsiyet sayana dek, devasa, mayi bir varlık gibi akıyordu.

Bize gizli yaşamına dair bunca şey anlattıktan sonra, aksi nasıl olabilirdi? Geceleyin, biz çadırımızda yattığımız sırada, onun arada bir, muazzam bir aceleyle akarken yatağındaki çakılların süratle paralanması sebebiyle çıktığı söylenen o kendine has, ıslıklı notayı çıkararak aya şarkı söylediğini duyduk. Daha önce epey durgun olan yüzeyinde ansızın fokurdayan anaforlarının guruldama sesini, sığ yerlerinin ve keskin dönüşlerinin gürlemesini ve buzlu sularının setleri biteviye dövmesini de işittik. Yağmur dosdoğru yüzüne yağdığında nasıl da şahlanıp bağırıyordu! Rüzgâr akış yönünün tersine esip gitgide artan hızını kesmeye çalıştığında, kahkahası yeri göğü nasıl da inletiyordu! Bütün seslerini ve sedalarını, altüst oluşlarını ve köpürmelerini, köprülere lüzumsuzca çarpıp foşurdamalarını; karşısına seyirlik tepeler çıktığında kendi kendine söylenmelerini; küçük kasabaların içinden akarken, gülünmeyecek kadar önemli olduğundan, konuşurken sergilediği yapmacık vakarı ve güneş onu usulca kıvrılan bir dönemeçte narince yakalayıp akıntı tekrar şiddetlenene dek üzerine döküldüğünde çıkardığı güçbela duyulan, tatlı fısıltılarını işitmiştik.

Uçsuz bucaksız dünya onu tanımadan evvel, yaşamının ilk evrelerinde numaralarla da doluydu. Suabiya ormanlarının yukarı kısımlarında, kaderinden henüz bihaberken, gözenekli kireçtaşlarından oluşan tepelerin ardında tekrar, başka bir ismi olan yeni

bir nehir olarak belirene dek yerdeki deliklerin arasında kaybolmayı seçtiği yerler de vardı; yatağında o kadar az su bırakıyordu ki kilometrelerce süren sığlıkta kanodan inip çamurun içinde güçbela yürüyerek itmemiz gerekmişti.

Sorumsuz gençliğinin o ilk günlerinde en büyük keyiflerinden biri de ufak tefek, çalkantılı nehir ayakları Alplerden akıp ona katılmadan hemen önce Tilki Kardeş gibi yatıp saklanmak ve ona katıldıklarında bunu ikrar etmeye karşı koymak; Tuna yeni gelenleri tanımayı katiyetle reddederken, ayrıldıkları çizgi belli, seviyeleri farklı kalarak kilometrelerce yan yana akmaktı. Fakat Passau'nun aşağısında, Inn Nehri oraya göz ardı edilemeyecek denli, çağlayan bir kudretle geldiğinden, önlerinde uzanan, ikisine birden yer olmayan bu uzun, kıvrımlı geçitte ana nehri itip kaktığından ve ona rahatsızlık verdiğinden; Tuna, yamaçlara doğru ittirildiğinden, yol alabilmek için yüksek dalgalarla ve bir aşağı, bir yukarı durmadan salınarak, çabucak akmaya mecbur kaldığından bu numarasından vazgeçiyordu. Ve bu dövüş esnasında kanomuz omzundan göğsüne kayıyor, mücadele içindeki dalgaların arasında canına okunuyordu. Ama Inn, yaşlı nehre dersini veriyordu ve Tuna, Passau'dan sonra yeni gelenleri göz ardı ediyormuş gibi yapmıyordu.

Elbette, bu günler önceydi ve o zamandan beri bu devasa yaratığın başka özelliklerini öğrendik. Straubing'in Bavyera buğdayı tarlalarını aşarken kavurucu haziran güneşinin altında o kadar usulca akıyordu ki sadece yüzeydeki birkaç santimin su olduğunu, altındaysa koca bir su perisi ordusunun ipekten bir örtüyle gizlenmişçesine dolandığını, denize doğru sessizce ve gözden uzakta, keşfedilmedikleri sürece epey aylakça ilerlediğini hayal edebiliyorduk.

Kıyıları mesken tutan kuşlara ve diğer hayvanlara karşı dostane tavrından dolayı birçok kabahatini bağışlamıştık. Karabataklar kıyılarının tenha kısımlarına kısa, siyah çitler gibi sıra sıra diziliyor; gri kargalar çakıl yataklarına üşüşüyor; leylekler adaların arasında açılan sığ su birikintilerinde durup balık avlıyor; şahinler, kuğular ve türlü türlü bataklık kuşları havayı ışıldayan kanatlarıyla ve nağmeli, hırçın ötüşleriyle dolduruyordu. Bir karacanın şafak vakti nehre sular sıçratarak atlayıp kanonun kürek-lerinin yanından yüzdüğünü gördükten sonra nehrin kaprisle-rinden rahatsız olmak imkânsızdı; sık sık, geyik yavrularının bize ağaçların altındaki çalıların arasından dikkatle baktığını görüyor, bir köşeyi tam yol dönüp nehrin bir diğer düzlüğüne girerken bir erkek geyiğin kahverengi gözlerinin içine bakıyorduk. Tilkiler de dört bir yandaki kıyıları mesken tutuyor, suların sürüklediği ağaç dallarının arasında zarifçe sıçrıyor ve nasıl becerdiklerini anlamaya imkân vermeyecek denli bir süratle, ansızın gözden kayboluyordu.

Fakat Bratislava'dan geçtikten sonra her şey biraz değişmişti ve Tuna ciddiyete bürünmüştü. Oyalanmayı kesmişti. Karadeniz yolunu yarılamıştı ve hiçbir dalavereye ne mahal verilen ne de anlayış gösterilen başka, daha tuhaf diyarların görüş mesafesin-deydi. Ansızın yetişkin olmuştu ve hürmetimizi, hatta hayranlı-ğımızı kazanmıştı. Örneğin, ancak yüz kilometre aşağıda tekrar birleşecek üç kola ayrılıyordu ve bir kanoyla hangisinin izlenmesi gerektiğine dair en ufak bir işaret yoktu.

"Yan kollardan birine saparsanız," demişti Bratislava'daki bir dükkândan erzak alırken tanıştığımız Macar subay, "taşkın din-diğinde kendinizi en yakın kasabaya altmış kilometre mesafede, karaya oturmuş hâlde bulabilirsiniz. Açlıktan ölmeniz işten bile

değil. Orada ne bir insan ne bir çiftlik ne de balıkçılar vardır. Sizi devam etmemeniz konusunda uyarıyorum. Nehir de hâlâ yükseliyor ve bu rüzgâr şiddetlenecek."

Yükselen nehir bizi zerre kadar telaşlandırmamıştı ama suların ansızın çekilmesiyle karaya oturma meselesi ciddi bir sorun olabilirdi; biz de hâliyle fazladan erzak depolamıştık. Diğer meselelere gelince, memurun kehaneti doğru çıkmış, apaçık gökyüzünden esen rüzgâr, bir günbatısı fırtınası mertebesine erişinceye dek gitgide hızlanmıştı.

Güneşin ufka varmasına daha bir-iki saat kadar vardı, normalden daha erken kamp kurmuştuk ve dostumu sıcak kumların üzerinde uyurken bırakıp konakladığımız yeri gelişigüzel keşfetmek üzere dolaşmaya koyuldum. Adanın bir ucundan bir ucuna dört dekardan küçük, setleri nehir seviyesinin takriben altmış ila doksan santim üzerinde kalan bir kumuldan ibaret olduğunu keşfettim. Uzaktaki, günbatımına doğru uzanan burnu, muazzam rüzgârın kıyıya vuran dalgalardan sürüklediği, uçan bir serpintiyle kaplıydı. Üçgen şeklindeydi ve tepesi akıntıya dönüktü.

Orada şiddetli kızıl selin gürleyerek dökülmesini, kıyıya onu topyekûn silip süpürmeye uğraşırcasına, dalgalar hâlinde çarpmasını ve ardından iki yanında köpüren iki koldan, döne döne akıp gitmesini izleyerek birkaç dakika dikildim. Yer, çarpmanın ve akıntının etkisiyle titriyormuş gibiydi; söğüt çalılarının rüzgâr aralarından var gücüyle eserken sergiledikleri canhıraş hareketlerse, adanın sahiden hareket ettiğine dair bu tuhaf sanrıyı körüklüyordu. Tepede, iki-üç kilometrelik mesafe boyunca, ulu nehrin üzerimde yükseldiğini görebiliyordum; bir tepeye heyelan esnasında aşağıdan bakmak gibiydi; köpüklerle beyaza boyanmış, kendini güneşe göstermek için dört bir yana sıçrıyordu.

Adanın geri kalanında söğütler yürümekten keyif almayı önleyecek kadar sık bitmiş olmasına rağmen gezime devam ettim. Elbette, ışık aşağı kısımda değişiyordu; nehir karanlık ve öfkeli görünüyordu. Gürleyen dalgaların sırf arka kısımları görünüyordu, uçlarında köpükten hatlarla, arkalarından esen rüzgârın kuvvetli üflemeleriyle cebren itiliyorlardı. Su kısa bir mesafe boyunca görünüyor, adaların arasına girip çıkıyordu; sonra genişçe bir dönüşle, su içmek için başına üşüşmüş, Nuh nebiden kalma azman yaratıklar gibi üzerine çöken söğütlerin ardında gözden kayboluyordu. Aklıma nehri içine emen devasa, süngerimsi tümörler getiriyorlardı. Nehrin gözden kaybolmasına yol açıyorlardı. Akıllara durgunluk verecek sayıda bitki orada kümelenmişti.

Mutlak tenhalığıyla, akla hayale sığmaz imasıyla, tepeden tırnağa büyüleyici bir manzaraydı; uzun uzun, merak içinde dalıp giderken, içimde, derinlerde bir yerde müfret bir his kabarmaya başladı. Bu vahşi güzellikten duyduğum hazzın orta yerine tuhaf bir huzursuzluk, hatta neredeyse telaş hissi, davetsizce ve bir açıklaması olmaksızın yerleşmiş, kıvranıyordu.

Yükselen bir nehir, daima netameli bir şeyin imasını taşıyor olabilir; muhtemelen gözümün önündeki küçük adaların çoğu sabaha akıntıya kapılıp gitmiş olacaktı; bu dayanılmaz, gürleyen taşkın, bir huşu hissini körüklüyordu. Fakat bu huzursuzluğumun huşu ve hayret hislerinden daha derinlerde olduğunun farkındaydım. Hissettiğim şey bu değildi. Kuvvetli rüzgârın gücüyle, birkaç dekarlık alandaki söğütleri neredeyse havaya kaldırıp etrafa balya balya saman gibi saçabilecek, kükreyen tufanla da doğrudan ilintili değildi. Rüzgâr, düz araziden onu durdurmak üzere yükselen bir şey olmadığından başına buyruk esiyordu ve onun bu büyük oyununu keyifli bir heyecanla paylaştığımın bi-

lincindeydim. Fakat bu tuhaf hissin rüzgârla hiç ilgisi yoktu. Hatta duyduğum bu endişe o denli müphemdi ki peşine düşüp kaynağını bulmak ve onunla gereğince baş etmek imkânsızdı fakat etrafımdaki doğal unsurların zapt edilmemiş gücü karşısındaki kati önemsizliğimi fark etmemle öyle veya böyle bir ilgisi olduğunun farkındaydım. Devasa nehrin de bununla bir ilgisi vardı – günün ve gecenin her bir saatinde karşısında biçare kaldığımız bu yüce doğal güçleri bir şekilde hafife aldığımıza dair müphem, nahoş bir fikir. Burada oyunlarını sahiden, var güçleriyle sergiliyorlardı ve bu manzara hayal gücüme hitap etmişti.

Fakat bu hissim, anladığım kadarıyla söğüt çalılarıyla, göz alabildiğine uzanan ve her yeri istila eden, dip dibe bitmiş, nehrin üzerine boğarcasına çöken, göğün altında kilometrelerce, sımsıkı bir istifle dikilen; izleyen, bekleyen, dinleyen dekar dekar söğüt çalısıyla da ilintiliymiş gibi geliyordu. Ve doğal unsurların aksine, söğütler huzursuzluğumla muğlak bir bağ kuruyor, çok sayıda oluşları sebebiyle zihnime bir şekilde, sinsice saldırıyor ve ne yapıp edip hayalimde yeni ve muazzam bir güç, dahası, bize karşı pek de dost canlısı olmayan bir güç canlandırmayı beceriyorlardı.

Elbette doğayla yaşanan tüm büyük rastlaşmalar, öyle ya da böyle, illa ki etkileyici gelir ve bu tür hislerin yabancısı değildim. İnsan dağların karşısında donakalır, okyanusların karşısında dehşete düşer; büyük ormanların gizemininse kendine has, müstesna bir büyüsü vardır. Ama tüm bunlar bir noktada beşeriyetle ve insani deneyimle derinden ilintilidir. Telaşa düşürücü olsa dahi, anlaşılır hisler uyandırırlar. Genelde her biri kıvanç duymamıza sebep olur.

Fakat bu kadar çok sayıda söğüdün karşısında meselenin bambaşka olduğunu hissettim. Onlardan insanın yüreğini daral-

tan bir mahiyet yayılıyordu. Doğrudur, huşu hissi uyandırmışlardı; ama bu, içinde müphem bir dehşet zerresi taşıyan bir huşu hissiydi. Sıkı sıkı dizilişleriyle, gölgeler karardıkça dört bir yanımda daha da koyulaşmalarıyla, rüzgârda canhıraş fakat usulca hareket edişleriyle içimde buraya girerek yabancı bir dünyanın, bizim davetsiz misafir olduğumuz bir dünyanın, ne istendiğimiz ne de kalmamızın teklif edildiği bir dünyanın hudutlarını izinsiz aştığımıza dair tuhaf ve nahoş bir his uyandırıyorlardı – belki de içinde bulunarak büyük bir riske girdiğimiz bir dünyanın!

Fakat bu his, tahlillerime cevap verip manasını tam olarak açığa vurmaya karşı koyuyor olmasına rağmen, o esnada bir tehdide dönüşerek canımı sıkmamıştı. Yine de fırtınada çadır kurmak veya güveç tenceresi için ateş yakmak gibi epey gündelik işlerle uğraşırken dahi onu asla tam olarak içimden atamıyordum. Beni tedirgin etmeye ve aklımı karıştırmaya, bu ziyadesiyle hoş kamp alanının cazibesinin büyük bir kısmını yağmalamaya yetecek kadarı hep baki kalıyordu. Ama yol arkadaşıma hiçbir şey söylemedim çünkü hayal gücünden yoksun saydığım bir adamdı. Birincisi, ona neyi kastettiğimi asla açıklayamazdım; ikincisi, açıklayacak olsam, yüzüme aptalca gülerdi.

Adanın ortasında ufak bir çöküntü vardı ve çadırı oraya kurduk. Etrafındaki söğütler rüzgârı biraz olsun kesiyordu.

"Rezil bir kamp yeri," diye tespitte bulundu mutedil İsveçli, çadır nihayet dik durduğunda. "Hiç taş yok, ateş yakacak odun bulabilene aşk olsun. Ben yarın erkenden yola çıkmaktan yanayım – ne dersin? Bu kumun üzerinde hiçbir şey durmaz."

Fakat zamanında, gece yarısı çöken çadır deneyimleri bize bu işin yordamını öğretmişti ve mütevazı çingene evimizi elimizden geldiğince emniyetli bir şekilde kurduktan sonra, yatma saati-

ne kadar yetecek odun toplamaya koyulduk. Söğüt çalıları dal düşürmüyordu ve suyun koparıp sürüklediği dallar tek yakacak kaynağımızdı. Kıyıları epey titizce taradık. Setlerin dört bir yanı, yükselen akıntı onları paraladığından ve iri kum öbeklerini suya bir cup sesiyle, ardından bir lıkırdamayla devirip sürüklediğinden ufalanıp yok oluyordu.

"Ada şu anda, ayak bastığımızda olduğundan çok daha küçük," dedi isabetli tespitlerde bulunan İsveçli. "Bu gidişle fazla dayanmaz. Kanoyu çadıra doğru çeksek ve ânında yola çıkmaya hazır olsak iyi olur. Giysilerimle uyuyacağım."

Biraz uzakta, kıyı boyunca tırmanıyordu ve konuşurken nispeten neşeli gülüşünü duydum.

"Tanrı aşkına!" diye haykırdığını duydum ve bir süre sonra dönüp bu feryadının sebebini gördüm. Ama o anda söğütler onu gizliyordu ve onu bulamadım.

"Bu da neyin nesi?" diye tekrar haykırdığını duydum ve bu sefer sesi ciddileşmişti.

Çabucak koştum ve kıyıda ona katıldım. Nehre bakıyor, sudaki bir şeyi işaret ediyordu.

"Üstüme iyilik sağlık, bu bir insan cesedi!" diye haykırdı heyecanla. "Bak!"

Kapkara bir şey, köpüren dalgaların arasında döne döne, süratle sürüklenip gidiyordu. Bir gözden kayboluyor, bir yüzeye çıkıyordu. Kıyıdan altı metre kadar uzaktaydı ve durduğumuz yerin tam karşısına geldiğinde yalpalayıp döndü ve bize dimdik baktı. Gözlerinin batan güneşi yansıttığını ve ceset dönerken tuhaf, sarı bir parıltıyla ışıldadığını gördük. Sonra haşin bir hareketle ve bir cup sesiyle suya battı, göz açıp kapayıncaya dek dalıp kayboldu.

"Hayda, susamuruymuş!" diye haykırdık aynı anda, gülerek.

Canlı ve av peşinde bir susamuruydu fakat tıpkı boğulmuş bir adamın akıntıyla biçare dönüp duran cesedi gibi görünüyordu. Nehrin aşağısında bir kez daha yüzeye çıktı ve gün ışığında parlayan ıslak, siyah derisini gördük.

Kollarımız akıntıya kapılmış dallarla doluydu ve tam arkamızı dönmüştük ki nehir kıyısına dönmemize sebep olacak başka bir şey oldu. Bu sefer sahiden bir adamdı ve dahası, kayıkla gezen bir adamdı. Tuna'da küçük bir kayık, hep umulmadık bir manzaradır fakat bu ıssız kısmında, taşkın sırasında, gerçek bir olay olarak algılanamayacak denli beklenmedik bir durumdu. Öylece dikilip bakakaldık.

Batan güneşten mi, mükemmelen aydınlanan sudan mı, bilemiyorum; sebebi ne olursa olsun, gözlerimi karşımda bir anda hâsıl olan bu görüntüye doğru dürüst odaklamakta güçlük çektim. Fakat görünüşe göre, düz tabanlı bir kayıkta dik duran, uzun bir kürekle manevra yapan ve karşı kıyıya doğru olağanüstü bir hızla sürüklenen bir adamdı. Belli ki tam karşısına, bize doğru bakıyordu ama arada meramını pek anlayamayacağımız kadar çok mesafe vardı ve ışık yanıltıcıydı. Bana, el kol hareketleri yapıyormuş gibi geldi. Sesi suyun üzerinden bize ulaşıyordu ve avaz avaz bir şeyler bağırıyordu ama rüzgâr sesini boğduğundan tek bir kelimesini bile duyamıyorduk. Fakat bu manzarada –adam, kayık, el hareketleri, ses– sebebiyle uyumsuz bir izlenim uyandıran, tuhaf bir şey vardı.

"İstavroz çıkarıyor!" diye haykırdım. "Bak, eliyle haç işareti yapıyor!"

"Sanırım haklısın," dedi İsveçli, elini gözlerine siper edip adamın gözden kaybolmasını izleyerek. Bir anda ortadan yok

olmuş, eriyip güneşin söğüt denizini nehrin kıvrımında yakalayıp devasa, kızıl, güzeller güzeli bir duvara çevirdiği kısmına karışıp gitmiş gibi görünüyordu. Sis de çökmeye başladığından hava pusluydu.

"Ama akşam vakti, bu taşkın nehrin ortasında ne işi var?" dedim, yarı İsveçliye, yarı kendi kendime. "Bu saatte nereye gidiyor; hem o el hareketleriyle ve bağırışlarıyla ne anlatmaya çalışıyordu? Sence bizi bir konuda uyarmak mı istiyordu?"

"Herhalde dumanımızı görüp bizim ruh olduğumuzu sanmıştır," diyerek güldü yol arkadaşım. "Bu Macarlar her türlü zırvalığa inanırlar; Bratislava'daki satıcı kadının bizi burası beşeri dünyanın dışından türlü türlü varlıklara ait olduğu için kimsenin asla buraya gelmediği konusunda uyardığını hatırlıyor musun? Herhalde perilere, doğa tanrılarına, hatta belki iblislere de inanıyorlardır. Köylü kayıkçı ömründe ilk defa adaların üzerinde insan görmüş olsa gerek," diye ekledi ve kısa bir duraklamanın ardından, "ve bundan korkmuştur, hepsi bu," dedi.

"Hayal güçleri o kadar genişse," dedim yüksek sesle gülerek –elimden geldiğince çok gürültü yapmaya çalıştığımı hatırlıyorum– "zihinlerinde, böyle bir yeri antik çağlardan kalma kadim tanrılarla da doldurmuş olabilirler. Romalılar bu bölgenin tamamına mabetleriyle, kutsal korularıyla ve doğa tanrılarıyla, sözün gelişi, musallat olmuş olsa gerek."

Arkadaşımın ses tonu pek inandırıcı değildi ve hâlinde tavrında bir noksanlık vardı. Tam olarak adını koyamasam da ağzını açar açmaz bir değişiklik fark ettim.

Konu kapandı ve güveç tenceremizin başına döndük çünkü dostum hayal gücüne dayalı muhabbete mahal vermemeyi kural bellemişti. Dahası, o anda hayalperest olmadığına ziyadesiyle

sevindiğimi hatırlıyorum; onun o vurdumduymaz, pratik mizacı bana ansızın hoş ve rahatlatıcı gelmişti. Bunun hayran kalınası bir kişilik özelliği olduğunu hissetmiştim; akıntılarda kanoya bir Kızılderili gibi manevra yaptırabiliyor, tehlikeli köprüleri ve anaforları, bir kanonun üzerinde gördüğüm herhangi bir beyaz adamdan çok daha rahat aşabiliyordu. Böyle maceralı bir yolculukta, muhteşem bir yoldaştı; yaşanan talihsizliklere karşı bir kale gibi dimdik duruyordu. Akıntıya kapılmış dal öbeğini (benimkinin iki katı boyundaydı!) eline almış, tökezleyerek yürürken güçlü suratına ve açık renkli, kıvırcık saçlarına baktım ve içim rahatladı. Evet, o anda İsveçli şey olduğu... neyse o olduğu ve duyulandan fazlasını ima etmediği yorumlarda bulunduğu için ziyadesiyle memnundum.

"Ama nehir hâlâ yükseliyor," diye ekledi, zihnindeki bir düşüncenin devamını getirircesine, soluğu kesilerek yükünü yere bırakırken. "Bu gidişle bu ada iki gün içinde sular altında kalacak."

"Keşke rüzgâr hafifleseydi," dedim. "Nehir zerre kadar umurumda değil."

Sahiden, taşkının korkulacak bir yanı yoktu; on dakika içinde yola koyulabilirdik ve daha fazla su olması işimize gelirdi. Bu, akıntının şiddetlendiği ve sık sık kanomuzun tabanını yarıp açma tehlikesi arz eden kalleş çakıl yataklarının dağılacağı anlamına gelirdi.

Beklentilerimizin aksine rüzgâr güneşin batmasıyla durulmadı. Görünüşe göre karanlıkla daha da şiddetlenmişti, tepemizde uğulduyor, etrafımızdaki söğütleri saman çöpü gibi titretiyordu. Rüzgâra arada bir ağır silahların patlaması gibi tuhaf sesler eşlik ediyordu ve bu sesler su ile adayı muazzam bir güçle indirilmiş

darbeler gibi inletiyordu. Bu sesler aklıma, uzayda yol alırken duyabiliyor olsak, bir gezegenin çıkaracağından emin olduğum sesleri getiriyordu.

Fakat gökyüzünde tek bir bulut yoktu ve akşam yemeğinden kısa bir süre sonra dolunay doğudan yükselip nehri ve bağıran söğütlerle dolu ovayı gün ışığını andıran bir ışıkla kapladı.

Ateşin yanındaki kumluk kısımda tüttürerek, gecenin etrafımızda çıkardığı sesleri dinleyerek, yolculuğumuzun o âna kadarki kısmından ve önümüzdeki yola dair planlarımızdan neşeyle bahsederek uzandık. Harita, çadırın kapısına serili duruyordu ama şiddetli rüzgâr onu incelemeyi güçleştiriyordu; perdeyi indirmiş, feneri söndürmüştük. Ateşin ışığı, yanında tüttürmeye ve birbirimizin yüzünü görmeye yetiyordu ve kıvılcımlar tepemizde havai fişek gibi uçuşuyordu. Birkaç metre ötede, nehir lıkırdayıp tıslayarak akıyor, arada bir kuvvetli bir cup sesi nehir setinin bir diğer parçasının daha suya düştüğünün habercisi oluyordu.

Fark ettim ki muhabbetimiz Kara Orman'daki ilk kampımıza dair, geride kalmış manzaralar ve olayları veya o anda bulunduğumuz yerden tamamıyla uzak başka konuları ihtiva ediyordu; ikimiz de içinde bulunduğumuz âna dair haddinden fazla konuşmuyorduk – âdeta kamptan ve orada yaşanan olaylardan bahsetmekten kaçınmak konusunda zımnen mutabık olmuş gibiydik. Örneğin, ne susamuru ne de kayıkçı adam bir kez bile anılma şerefine nail oldu ki normalde, bunlar akşamın büyük bir kısmında bahis konusu olurdu. Elbette böyle yerlerde bu gibi şeyler, kayda değer mevzular sayılır.

Odun kıtlığı ateşi canlı tutmayı mesele hâline getirmişti çünkü nereye otursak oturalım dumanı yüzümüze getiren rüzgâr, bir yandan da cebri çekişe sebep oluyordu. Karanlığın içinde

sırayla odun toplama seferlerine çıkıyorduk ve Isveçlinin bulup getirdiği miktar bana hep onları bulmak için abartılı bir süre harcadığını hissettiriyordu çünkü, işin aslı, yalnız bırakılmak pek umurumda olmasa da, ay ışığının altında, çalıların arasında bata çıka dal yolma veya kaygan nehir setlerinde tökezleyerek yürüme sırası hep bana geliyormuş gibi görünüyordu. Bu uzun gün boyunca rüzgârla ve suyla –hem de böylesi bir rüzgârla ve suyla– boğuşmak ikimizi de yormuştu ve planımızın erkenden yatmak olduğu aşikârdı. Ama ikimiz de çadıra çekilmedik. Orada kalıp ateşle uğraşarak, havadan sudan konuşarak, etrafımızdaki sık söğüt çalılarına dikkatle bakarak ve rüzgârla nehrin gürlemesini dinleyerek uzandık. Mekânın ıssızlığı iliklerimize işlemişti, sessizlik doğal geliyordu; bir süre sonra seslerimiz bir nebze gerçekdışı ve zoraki gelmeye başlamıştı; münasip haberleşme biçimi fısıldama olabilir, diye düşündüm ve doğa unsurlarının gürlemesinin ortasında hep abes kaçan insan sesi, o anda bünyesinde neredeyse gayrimeşru bir şey taşıyormuş gibi geldi. Kilisede veya konuşmanın yasak olduğu başka bir yerde, hatta belki birisinin kulak misafiri olmasının pek güvenli olmadığı bir yerde sesli konuşmak gibiydi.

Bu milyonlarca söğüdün ortasında konuşlanmış, kasırgayla silinip süpürülen ve gürül gürül akan derin sularla çevrili ıssız adanın tekinsizliğinin ikimizin de içine işlediğini sanıyorum. Ayak basılmamış, neredeyse kimsenin bilmediği bu ada beşeri etkilerden uzakta, başka bir dünyanın, yabancı bir dünyanın, sırf söğütlerin ve onların ruhlarının mesken tuttuğu bir dünyanın hududunda, ayın altında uzanıyordu. Ve biz gözümüzü karartıp bu adayı istila etmeye, hatta ondan faydalanmaya cüret etmiştik! Ayaklarımı ateşe doğru uzatmış, yaprakların arasından yıldızla-

ra dikkatle bakarak kumların üzerinde yatarken, içimde bunun gizeminin kuvvetinin ötesinde bir şey cereyan etti. Son bir kez odun toplamak üzere ayağa kalktım.

"Bu da yanıp tükendiğinde," dedim sert bir ses tonuyla, "ben yatayım." Yoldaşım beni etrafımızı saran gölgelere doğru yürürken aylak aylak izledi.

O gece İsveçlinin hayal gücü kıt birine göre fazlasıyla kavrayışlı, gözle görülenin ötesinde var olan şeylere dair imalara fevkalade açık olduğunu hissettim. Oranın güzelliği ve ıssızlığı ona haddinden fazla tesir etmişti. Ondaki bu muğlak değişimi fark etmekten pek memnun olmadığımı hatırlıyorum; derhal dal toplamaya koyulmak yerine, adanın ay ışığının apaçık, nehrinse daha iyi görülebildiği ucuna doğru yürüdüm. Bir anda yalnız kalma arzusuna gark oldum; daha önce duyduğum korku olanca şiddetiyle geri döndü; içimde, yüzleşmek ve dibine kadar irdelemek istediğim muğlak bir his vardı.

Kumulun dalgaların arasına doğru uzanan burnuna vardığımda, mekânın büyüsü üzerime kati bir şokla çöktü. Sıradan bir "manzara" böyle bir tesire yol açamazdı. Burada başka bir şey, endişe verici bir şey vardı.

Gözlerimi metruk, hırçın suların ardına diktim; fısıldayan söğütleri izledim; dur durak bilmeden esen rüzgârın etrafı biteviye dövmesini dinledim ve her biri kendine özgü bir biçimde, içimde tuhaf bir huzursuzluk hissi cereyan ettirdi. Ama bilhassa söğütler; kendi aralarında durmadan gevezelik ediyor, konuşuyorlardı: Hafifçe gülüyor, kulak tırmalayıcı bir sesle feryat ediyor, arada bir iç çekiyorlardı fakat yaptıkları şeylerin çoğu, mesken tuttukları bu geniş ovanın gizli yaşantısıyla derinden ilintiliydi. Ve söğütler, bildiğim dünyaya veya vahşi fakat merhametli doğa unsurlarına

tamamıyla yabancıydı. Aklıma üzerinde yaşam olan başka bir gezegenin yerlisi, bambaşka bir evrimin ürünü olan, her biri sadece kendilerinin bildiği bir gizemi tartışan bir varlıklar sürüsünü getiriyorlardı. Hep beraber, vızır vızır hareket etmelerini, koca, gür başlarını tuhafça titretmelerini, sayısız yapraklarını rüzgâr yokken bile fırıl fırıl döndürmelerini izledim. Canlıymış gibi, kendi istekleriyle kıpırdıyorlardı ve hesaplanamaz bir yöntemle, içimdeki korkunç bulduğum şeylere dair yoğun hissi körüklüyorlardı.

Ay ışığının altında, kampımızı kuşatmış, sayısız askeri gümüşten mızraklarını meydan okurcasına sallayan, teyakkuz vaziyeti almış koca bir ordu gibi dikiliyorlardı.

Mekânların haletiruhiyesi, hiç değilse bazılarının tasavvurunda çok canlıdır; bilhassa gezginler için, her bir kampın kendine has, hoş karşılayan veya kovan bir "havası" vardır. Ummalı çadır ve yemek hazırlıkları bunu önlediğinden başta pek bariz gelmese de, bu hava ilk duraksamada –genelde yemekten sonra– ortaya çıkıp kendini bildirir. Ve bu söğüt kampının havası benim için artık su götürmez bir biçimde ortadaydı; biz mütecavizdik, davetsiz misafirdik; hoş karşılanmıyorduk. Orada dikilip etrafı izlerken, yabancılık hissi içimde gitgide daha da kök salıyordu. Varlığımızın kınandığı bir bölgenin hududuna değmiştik. Belki bir gece konaklamamız mazur görülürdü fakat mütecessis bir tavırla, haddinden uzun kalmamız – Hayır! Ağaçların ve yaban hayatın tüm tanrıları şahidimdir ki hayır! Bu adaya ayak basan ilk insanlardık ve istenmiyorduk. Söğütler bize karşıydı.

Orada dikilip dinlerken, kaynağını bilmediğim bu gibi tuhaf düşünceler, ipe sapa gelmez kuruntular zihnimde yer etmişti. Farz edelim, diye düşündüm, sonunda bu sinmiş söğütlerin canlı olduğu ortaya çıktı; diyelim, canlı yaratıklardan oluşan bir

sürüymüş gibi, bölgesini işgal ettiğimiz tanrıların önderliğinde ansızın ayaklandılar, gecenin karanlığında, devasa bataklıkların üzerinden aşırtıp tepemizde gürleyerek bize doğru seğirtmeye koyuldular – sonra da duruldular! Bakarken sahiden hareket ettiklerini, sürünerek yaklaştıklarını, bir nebze geri çekildiklerini, hasmane bir tavırla, onları sonunda çil yavrusu gibi dağıtacak kudretli rüzgârı bekleyerek kümeler hâlinde toplaştıklarını hayal etmek işten bile değildi. Çehrelerinin biraz olsun değiştiğine, art arda dizili sıralarının sayısının arttığına, safları sıklaştırdıklarına yemin edebilirdim.

Tepemde bir gece kuşunun kulak tırmalayan, efkârlı feryadı yükseldi ve ansızın, nehir kıyısının üzerinde durduğum kısmı taşkına yenik düşüp şiddetli bir cup sesiyle nehri boylarken neredeyse dengemi kaybediyordum. Tam zamanında geri adım attım ve zihnime hücum edip her yanını saran, büyüsüne kapıldığım tuhaf kuruntulara neredeyse gülerek yakacak odun aramaya döndüm. İsveçlinin ertesi gün yola çıkmakla ilgili önerisini anımsadım, tam ona kesinlikle katıldığımı düşünürken irkilerek arkamı döndüm ve düşüncelerimin nesnesinin tam karşımda durduğunu gördüm. Epey yakınımdaydı. Doğa unsurlarının gürlemesi, yaklaşırken çıkardığı sesleri perdelemişti.

"Sen gideli epey oldu," dedi, rüzgârın sesini bastırmak için bağırarak. "Başına bir şey geldi sandım."

Fakat ses tonunun yanı sıra yüzündeki ifadeyle de bana aksettirdiği, alışıldık sözlerinin ötesinde bir şey vardı ve gelmesinin ardındaki asıl sebebi şıp diye anladım. Mekânın büyüsü onun da ruhuna tesir etmişti ve yalnız kalmak hoşuna gitmemişti.

"Nehir hâlâ yükseliyor," diye bağırdı, ay ışığıyla aydınlanan taşkını işaret ederek, "rüzgâr da çok fena."

Hep aynı şeyleri söylüyordu fakat sözlerine asıl ağırlık katan şey, yoldaşlık çağrısıydı.

"Şansımıza," diye bağırarak cevap verdim, "çadırımız kuytuda. Bence yerli yerinde durur." Yokluğuma açıklama getirmek için odun bulmanın zorluğuyla ilgili bir iki cümle ekledim ama rüzgâr sözcüklerimi kaptığı gibi nehrin karşısına fırlattı; beni duymadı, başını sallayarak dalların arasından bana baktı.

"Bir felaket olmadan kurtulursak şanslıyız demektir!" diye – veya bu mealde başka sözcüklerle– bağırdı; bu düşünceyi kelimelere döktüğü için ona bir nebze kızdığımı hatırlıyorum çünkü ben de tam olarak öyle hissediyordum. Felaketin eli kulağındaydı ve bu hissikablelvuku duygusu içimde nahoş bir şekilde cereyan etmişti.

Ateşin yanına döndük ve dalları ayaklarımızla dürtükleyerek son bir kez tutuşturduk. Etrafa son bir kez baktık. Rüzgâr esmeseydi sıcaklık çekilmez olurdu. Bu düşüncemi kelimelere döktüm ve dostumun yanıtının bana tuhaf geldiğini hatırlıyorum: Sıcak havayı, sıradan temmuz havasını bu "şeytani rüzgâra" yeğleyeceğini söyledi.

Her şey geceye hazır, yerli yerindeydi: Kano çadırın yanında, ters çevrilmiş hâlde duruyordu, iki sarı kürek de altındaydı; erzak heybesi bir söğüt dalına asılı, yıkanmış kap kacak kahvaltıya hazır hâlde, ateşin yanından güvenli bir mesafeye alınmıştı.

Yaktığımız ateşin közlerini kuma gömüp söndürdük, sonra yattık. Çadırın kapısı açıktı, dalları, yıldızları ve beyaz ay ışığını görüyordum. Uykum gelip her şeyin üstünü yumuşak, enfes bir unutkanlık örtüsüyle örterken son hatırladığım şeyler, titreşen söğütler ve rüzgârın küçük, sımsıkı gerili evimizi şiddetle dövmesi oldu.

2

Kendimi ansızın uyanık, kumlu şiltemin üzerinde uzanır, çadırın kapısından dışarı bakar hâlde buldum. Çadırın bezine iliştirdiğim kol saatime baktım, parlak ay ışığında on ikiyi –yeni bir günün eşiğini– geçtiğini gördüm, demek ki birkaç saat uyumuştum. İsveçli yanımda hâlâ uyuyordu; rüzgâr eskisi gibi uğulduyordu; bir şey kalbimi cız ettirmiş, korkmama sebep olmuştu. Yanı başımda bir kıpırdanma duymuştum.

Çabucak doğrulup dışarı baktım. Ağaçlar, boralar onları döverken bir o yana, bir bu yana şiddetle savruluyordu fakat bizim ufak tefek, yeşil kumaştan yuvamız kuytuda, rüzgâr üzerinden geçerken onu hırçınca savurmaya yetecek kadar mukavemetle karşılaşmadığından sağ salim duruyordu. Fakat içimdeki huzursuzluk geçmemişti ve eşyalarımızın yerli yerinde durduğunu kontrol etmek için çadırdan sessizce, emekleyerek çıktım. Yol arkadaşımı uyandırmamak için dikkatle hareket ediyordum. İçimde tuhaf bir heyecan vardı.

Dizlerimin ve ellerimin üzerinde yarı belime kadar çıkmıştım ki karşıdaki çalıların tepelerinin kımıldayan yapraklardan oluşan dantelleriyle gökyüzünün üzerinde şekiller oluşturduğu gözüme ilişti. Oturup gözlerimi diktim. Pek tabii, inanılmazdı; karşımda ve biraz yukarıda, söğütlerin arasında, bir görünüp bir kaybolan şekiller vardı ve dallar rüzgârda salınırken kendilerini bu şekille-

rin etrafında topluyormuş, ayın altında hızla değişen, garabet dış hatlar oluşturuyormuş gibi görünüyordu. Bu şeyleri yakınımda, on beş metre kadar ötemde gördüm.

Başta içimden, belki o da onları görebilir diye, yol arkadaşımı uyandırmak geldi ama bir şey bu konuda tereddüt etmeme sebep oldu – belki de bunun sebebi teyidi hoş karşılamamam gerektiğini ansızın fark etmemdi; belermiş gözlerimi dikmiş, büyülenmiş bir biçimde çömelip kalmıştım. Tamamen uyanmıştım. İçimden rüya görmediğimi söylediğimi hatırlıyorum.

O dev suretler, çalıların tepelerinin biraz üzerinde ilk defa doğru düzgün görünür hâle geldiler – muazzamdılar, bronz rengiydiler ve dalların salınmasından tamamen bağımsız hareket ediyorlardı. Onları apaçık gördüm ve daha sakince inceleyecek hâle geldiğimde, insandan çok daha büyük olduklarını, hatta görünüşlerine dair bir şeyin kesinlikle insan olmadıklarına işaret ettiğini fark ettim. Dalların hareket eden görüntüsünün ay ışığının üzerinde oluşturduğu şekillerden ibaret olmadıkları apaçık ortadaydı. Bağımsız hareket ediyorlardı. Kesintisiz bir akıntı hâlinde yerden göğe doğru yükseldiler, gökyüzünün karanlığına eriştikleri anda gözden kayboldular. Birbirleriyle muazzam bir sütun oluşturacak biçimde iç içe geçmişlerdi; uzuvları ve devasa bedenleri eriyip birbirinin içine giriyor ve ayrılıyor, eğilip bükülen, savrulan ve rüzgârın savurduğu ağaçların girdiği türlü türlü şekille, sarmal şeklinde burulan yılankavi bir çizgi oluşturuyorlardı. Çıplak, mayi siluetlerdi; çalıların arasından, neredeyse yaprakların içinden geçiyorlardı – göğe doğru yaşayan bir sütun hâlinde yükseliyorlardı. Yüzlerini asla göremedim. Donuk bronz rengi ciltleriyle, geniş kıvrımlarla salınarak, yukarı doğru dur durak bilmeden aktılar.

Bu görüntünün her bir zerresini gözümden def etmeye çalışarak bakakaldım. Uzunca bir süre, her an dalların hareketlerinin arasında çözünüp gözden kaybolacaklarını, bunun bir göz yanılsaması olduğunun ortaya çıkacağını düşündüm. Gerçekliğin kaidelerinin değiştiğini gayet iyi anlıyor olmama karşın, her yerde gerçekliğe dair bir delil arıyordum. Baktıkça bu suretlerin, bir fotoğraf makinesinin ve bir biyoloğun ısrarla savunacağı ölçütlere uygun olmasa dahi, gerçek ve canlı olduğundan daha da emin oldum.

Korku duymanın ötesinde, daha önce dengini asla görmediğim bir huşu ve hayranlık hissine gark olmuştum. Görünüşe göre bu efsunlu ve kadim bölgenin doğal güçlerinin vücuda gelmiş hâllerine tanık oluyordum. Davetsiz girişimiz bu yerin güçlerini harekete geçirmişti. Bu kargaşaya sebep olan bizdik ve beynim, dünya tarihinin her bir çağında insanlarca tanınmış ve tapınılmış, bir yere ait ruhlara ve tanrılara dair öykülerle ve efsanelerle dolup taşıyordu. Ama olası bir açıklamaya varamadan, bir şey beni biraz daha dışarı çıkmaya sevk etti, kumda emekleyerek ilerledim ve doğruldum. Çıplak ayaklarımın altındaki zeminin hâlâ sıcak olduğunu hissettim; rüzgâr saçlarıma ve suratıma hücum etti ve nehrin sesi ani bir gürlemeyle kulaklarımda patladı. O şeylerin gerçek olduğunu biliyordum ve varlıkları, duyularımın normal çalıştığını kanıtlıyordu. Yine de o suretler sessizce, bütün ihtişamlarıyla, muazzam bir sarmal biçiminde, nihayetinde içimi samimi, yoğun bir tapınma hissiyle doldurup taşıran bir kuvvetle yerden göğe yükselmişlerdi. Yere çöküp tapınmam – muhakkak tapınmam gerektiğini hissettim.

Belki bir dakika daha dursam bunu yapardım; ama ani bir rüzgâr beni öyle bir kuvvetle önüne kattı ki yana savruldum ve neredeyse sendeleyip düşüyordum. Görünüşe göre beni silkeleyip bu hayali içimden zorla def etmişti. Hiç değilse, bir şe-

kilde bana başka bir bakış açısı sunmuştu. Suretler halen yerli yerindeydi, hâlâ gecenin kalbinden göğe yükseliyorlardı ama mantığım nihayet araya girmişti. Bu öznel bir deneyim olsa gerek, diye bir iddiada bulundum – her halükârda gerçekti ama özneldi. Ay ışığı ve dallar bir araya gelip hayal gücümün aynasında bu resimleri oluşturmuştu ve her ne sebeptense, bunları dışarıya yansıtmış, göze nesnel gelmelerine sebep olmuştum. Elbette, durumun bundan ibaret olması gerektiğini biliyordum. Cesaretimi topladım ve kumun açıklık kısımlarında ilerlemeye başladım. Ama Tanrı aşkına, hepsi bir sanrı mıydı? Öznel bir durumdan mı ibaretti? Mantığım o köhne, beyhude biçimde, bilinenin ehemmiyetsiz ölçütlerine dayanarak buna karşı çıkmamış mıydı?

Tek bildiğim, o suretlerin oluşturduğu muazzam sütunun göğe doğru esrarengiz bir biçimde, bana çok uzun gelen bir süre boyunca ve birçok insanın gerçekliği tartma hususunda alışkın olduğu bir kıstasa harfiyen uyarak yükseldiğiydi. Sonra ansızın yok oldular!

Gittiklerinde ve muazzam varlıklarının yol açtığı mübrem hayret geçtiğinde, üzerime içimi ürperten bir korku çöktü. Bu ıssız ve tekinsiz bölgenin ezoterik anlamı aniden zihnime hücum etti ve dehşetle, zangır zangır titremeye başladım. Beyhude kaçış yolları hesaplayarak etrafı çabucak –neredeyse paniğe varacak, korku dolu bakışlarla– taradım. Sonra sahiden işe yarar bir şeye ulaşmak konusunda ne kadar çaresiz olduğumu fark edip sessizce emekleyerek çadıra döndüm ve tekrar kumlu şiltemin üzerine uzandım; önce ay ışığındaki söğütlerin görüntüsünü engellemek için kapı perdesini indirdim, sonra da tüyler ürpertici rüzgârın sesini boğmak için başımı battaniyelerin altına, elimden geldiğince derine gömdüm.

3

Kendimi rüya görmemiş olduğuma daha da ikna olmaya sevk edercesine, tekrar dertli ve huzursuz bir uykuya dalmamın epey uzun sürdüğünü hatırlıyorum; daldığımda bile, uyuyan sadece dış kabuğum oldu, altındaysa bilinci asla tam olarak kapanmayan, tetikte kalıp nöbet tutan bir şey vardı.

Ama ikinci defa, hakiki bir dehşet hissiyle yerimden sıçradım. Beni uyandıran ne rüzgâr ne de nehirdi; uyuyan kısmımın gitgide küçülüp sonunda tamamen yok olmasına sebep olan bir şeyin bana usulca yaklaşmasıydı ve kendimi dimdik oturur, dinler hâlde buldum.

Dışarıdan sayısız, ufak tıpırtı sesleri geliyordu. Uzun bir süredir geldiğinin farkındaydım ve uykumda ilk kez o an duyulur hâle gelmişti. Orada hiç uyumamışçasına gergince, tetikte oturdum. Nefes almakta güçlük çekiyormuşum gibi geldi ve bedenimin yüzeyinde muazzam bir ağırlık vardı. Gecenin sıcağına rağmen soğuk terler döküyor, ürperiyordum. Bir şey şüphesiz çadırın yanlarına kararlılıkla bastırıyordu ve tepesine ağırlığını veriyordu. Bu rüzgârın kütlesi miydi? Tıpırdayan şey yağmur muydu, yapraklardan düşen çiğ damlaları mıydı? Rüzgârın nehirden uçurduğu, büyük damlalar hâlinde yoğuşan serpinti miydi? Aklıma bir anda bir düzine şey gelmişti.

Sonra açıklama ansızın zihnimde belirdi: Adadaki tek büyük

ağaç olan kavağın ana dallarından biri rüzgârla düşmüştü. Hâlâ diğer dallara takılmış hâlde duruyordu, bir sonraki ani esintide düşüp bizi ezecekti ve bu esnada yaprakları çadırın gergin bezinin yüzeyine sürtünüyor, tıpırdıyordu. Çadırın iliklenmemiş kapısını kaldırıp kendimi dışarı attım, peşimden gelmesi için İsveçliye de seslendim.

Ama dışarı çıkıp doğrulduğumda çadırın üzerinde hiçbir şey olmadığını fark ettim. Ne sarkmış bir dal ne yağmur ne de serpinti vardı; yaklaşan hiçbir şey yoktu.

Soğuk, gri bir ışık çalıların arasından süzülüp loşça ışıldayan kumların üzerine düşüyordu. Tam tepemizde, yıldızlar halen göğü dolduruyor, rüzgâr bütün ihtişamıyla uğulduyordu ama ateş artık alazlanmıyordu ve doğunun ağaçların arasından sızan ışık sütunlarıyla kızardığını gördüm. Orada dikilip göğe yükselen suretleri izlememin üzerinden birkaç saat geçmiş olmalıydı ve bunun anısı zihnime korkunç, şeytani bir rüya gibi hücum etti. Ah, o fasılasız, hoyrat rüzgâr beni ne kadar da yormuştu! Fakat uykusuz geçen gecenin şiddetli rehaveti üzerime çökmüş olsa da, sinirlerim bir o kadar fasılasız bir endişeyle karıncalanıyordu ve uzanmak kesinlikle mümkün değildi. Nehir daha da yükselmişti. Gürlemesi havayı inletiyor, seyrek serpintisi ince gecelik gömleğimden sızıp kendini hissettiriyordu.

Yine de ortalıkta endişeye sebep olacak en ufak bir mesele bulamadım. Yüreğimdeki bu derin, bitmek bilmeyen huzursuzluk tamamıyla açıklamasız kaldı.

Yol arkadaşım ona seslendiğimde hiç istifini bozmamıştı ve artık onu uyandırmaya gerek yoktu. Etrafıma dikkatle, her şeyi zihnime kaydederek baktım: ters çevrilmiş kano; sarı kürekler – iki tane olduğundan eminim; ağaçta yan yana asılı duran erzak

heybesi, yedek fener ve dört bir yanımı saran, her şeyi sarmalayan söğütler, o uçsuz bucaksız, titreyen söğütler. Bir kuş sabah feryadını kopardı, bir sıra ördek alacakaranlıkta, tepemde pır pır kanat çırparak uçtu, çıplak ayağımın etrafındaki kuru, batan kum taneleri rüzgârda dönerek uçuştu.

Çadırın etrafında yürüdüm, sonra nehrin karşısındaki araziyi görebilmek için çalıların arasına doğru birkaç adım ilerledim ve ufka doğru uzanan, şafağın loş ışığında tekinsiz ve gerçekdışı görünen uçsuz bucaksız çalı denizini gördüğümde yine o engin ama tarifsiz ıstırap hissine gark oldum. O tuhaf, sonsuz tıpırdama sesi ve çadırın üzerine çöken, beni uyandıran o ağırlık üzerine kafa patlatarak usulca bir oraya bir buraya yürüdüm. Gevşek, sıcak kumları uçurup kuru parçacıkları çadırın gergin bezine doğru hızla savuran, kırılgan çatımıza var gücüyle çöken şey rüzgâr olsa gerek, diye fikir yürüttüm.

Fakat tüm bunları düşünürken gerginliğim ve keyifsizliğim gözle görülür derecede artıyordu.

Adanın öbür tarafındaki kıyıya doğru yürüdüm, kıyı çizgisinin gece nasıl değiştiğini ve nehrin öbek öbek kumu kopardığını fark ettim. Ellerimi ve ayaklarımı soğuk akıntıya soktum ve alnımı yıkadım. Gök çoktan güneşin doğuşuyla aydınlanmış, doğan günün zarif tazeliğine bürünmüştü. Dönüş yolunda kasten suretlerden oluşan sütunun göğe yükseldiğini gördüğüm çalıların arasından geçtim ve tam çalı öbeklerinin ortasına gelmiştim ki ansızın muazzam bir dehşet hissine gark oldum. Büyük bir suret gölgelerin içinden çabucak geçti. Birinin yanımdan geçtiğinden, yanımdan herhangi bir insan geçmişçesine emindim.

Tekrar ilerlememe yardımcı olan, rüzgârın muazzam, afallatıcı bir darbesi oldu ve tekrar açık alana çıktığımda bu dehşet hissi

tuhaf bir şekilde azaldı. Rüzgâr sık sık ağaçların altından kuvvetli bir varlık gibi hareket ettiğinden, içimden, rüzgâr ortalıkta yürüyor, dediğimi hatırlıyorum. Hâsılı, etrafımda gezinen korku öyle bilinmez ve uçsuz bucaksız bir tür korkuydu, daha önce hissettiğim her şeyden o kadar başkaydı ki içimde en kötü etkilerine karşı koymaya yarayacak bir huşu ve hayret hissi uyandırmıştı; adanın ortasında, güneşin doğuşuyla kızıla boyanmış nehrin geniş bir kısmını görebileceğim bir yükseltiye vardığımda, tüm bunların büyülü güzelliği o kadar baskındı ki içimde zapt edilemez bir hasret hissi uyandı ve bir feryat boğazımda düğümlendi.

Fakat bu feryat dışarı çıkmadı çünkü bakışlarım ötedeki düzlükten etrafımdaki adaya kaydığında ve söğütlerin arasında, nispeten gizli duran küçük çadırımız gözüme iliştiğinde, dehşetli bir keşif zihnime hücum etti ve bunun karşısında, yürüyen rüzgârlara dair korkumun esamesi bile okunmazdı.

Ne hikmetse, diye düşündüm, arazinin düzeninde bir değişiklik meydana gelmiş. Bunun sebebi bakış noktamın bana farklı bir manzara sunuyor olması değildi; belli ki çadırın söğütlerle, söğütlerin çadırla olan ilişkisine etki eden bir değişiklik olmuştu. Çalılar bariz bir şekilde çok daha yakına – lüzumsuzca, nahoşça yakına üşüşmüştü. Yakınımıza gelmişlerdi.

Söğütler gece boyunca, kayan kumların üzerinde sessiz ayaklarla sürünerek, yumuşak, telaşsız hareketlerle usul usul, belli belirsiz yakına gelmişlerdi. Peki, rüzgâr mı onları hareket ettirmişti, yoksa kendi kendilerine mi hareket etmişlerdi? Sayısız küçük tıpırtı sesini, çadırın ve kendi yüreğimin üzerindeki, dehşet içinde uyanmama sebep olan basıncı anımsadım. Bir an için, kumlu tepeciğin üzerinde dik durmakta güçlük çekip rüzgârda bir ağaç gibi salındım. Bu meselede şahsi bir maksat, hesaplanmış bir ni-

yet, mütecaviz bir husumet iması vardı ve bu korkudan kaskatı kesilmeme sebep olmuştu.

Tepkim çok gecikmedi. Bu fikir o kadar uçarı, o kadar ipe sapa gelmezdi ki gülmeye meylettim. Fakat bu gülüş feryattan daha kolay çıkmadı çünkü zihnimin bu denli tehlikeli tahayyüllere o kadar açık olduğunun bilincinde olmak, beraberinde saldırının fiziksel bedenlerimize değil, zihinlerimize yapılacağı ve yapılmak üzere olduğu korkusunu getirmişti.

Rüzgâr beni sağa sola savurdu ve güneş, bana çok çabukmuş gibi gelen bir sürede ufkun üzerine çıktı; saat dördü geçiyordu ve o küçük kum yığınının üzerinde, aşağıya inip söğütlerin yakın menziline girme korkusuyla, sandığımdan daha uzun süre dikilmiş olmalıydım. Çadıra doğru sessizce, ayak sürüyerek döndüm; önce etrafı bir kez daha, enine boyuna taradım ve –evet, itiraf ediyorum– birkaç ölçüm yaptım. Sıcak kumların üzerinde söğütlerle çadır arasındaki mesafeleri arşınlayarak ölçtüm ve bilhassa en kısa mesafeyi zihnime not ettim.

Çıt çıkarmadan emekleyerek battaniyemin altına girdim. Görünüşe göre yol arkadaşım hâlâ mışıl mışıl uyuyordu ve böyle olmasına sevinmiştim. Deneyimlerim teyit edilmemiş olduğundan, belki bir şekilde onları inkâr edecek gücü bulabilirdim. Gün ışığında, kendimi tüm bunların öznel bir sanrı, bir gece düşü, heyecana kapılmış muhayyilemin bir tasarısı olduğuna ikna edebilirdim.

Beni rahatsız edecek başka bir şey olmadı ve bitap düşmüş hâlde, neredeyse şıp diye uykuya daldım; yine de o sayısız, tuhaf tıpırdama sesini duymaktan veya nefes almayı güçleştiren o basıncın kalbimin üzerine çöktüğünü hissetmekten ödüm kopuyordu.

4

Yol arkadaşım beni derin uykumdan uyandırıp yulaf lapasının piştiğini, yıkanmak için az da olsa vaktimiz olduğunu bildirdiğinde güneş göğün tepesine yükselmişti. Cızbız pastırmanın hoş kokusu çadır kapısından içeri sızıyordu.

"Nehir hâlâ yükseliyor," dedi, "ve akıntının ortasındaki adalardan birkaçı topyekûn yok olmuş. Bizim adamız çok daha küçük."

"Hiç odun kaldı mı?" diye sordum, uykulu bir sesle.

"Odun ve ada yarın, aynı anda tükenecek," dedi gülerek, "ama o zamana dek yetecek kadar var."

Adanın gece boyunca ebadı ve şekli sahiden değişmiş olan burnundan suya daldım ve bir anda çadırın karşısındaki sahanlığa sürüklendim. Su buz gibiydi ve nehir setleri yanımdan, bir ekspres trenin penceresinden akıp geçen bir şehir gibi uçup gitti. Bu şartlar altında yıkanmak canlandırıcı bir faaliyetti ve görünüşe göre beynimde gerçekleşen buharlaşma süreci sonucunda geceki dehşetten arınmıştım. Güneş kavurucu bir sıcaklıktaydı; görünürde tek bir bulut yoktu fakat rüzgâr zerre kadar durulmamıştı.

Ansızın, İsveçlinin söylediklerinin altındaki ima zihnime hücum etti; artık alelacele gitmek istemiyordu, fikrini değiştirmişti. "Yarına kadar yetecek odun var." Adada bir gece daha kalacağımızı farz etmişti. Bu garibime gitmişti. Bir önceki gece, aksinden o kadar emindi ki... Fikrini ne diye değiştirmişti?

Kahvaltı sırasında nehir setlerinden iri iri parçalar kuvvetli cup sesleriyle ve rüzgârın kızartma tavamıza sürüklediği serpinti bulutlarıyla ufalanıp koptu; yol arkadaşım nefes almadan, Viyana-Peşte vapurlarının taşkınlar sırasında kanalda ne kadar güçlük çekiyor olabileceğinden bahsetti. Fakat haletiruhiyesi beni nehrin hâlinden veya vapurların çektiği güçlüklerden çok daha fazla alakadar ediyor ve etkiliyordu. Ne hikmetse, onda bir önceki akşama göre bir farklılık vardı. Tavrı farklıydı – bir nebze heyecanlı, bir nebze utangaçtı, sesinde ve jestlerinde bir tür şüphe vardı. Şu anda, soğukkanlılıkla nasıl tarif edeceğimi bilemiyorum ama o esnada, bir şeyden katiyetle emin olduğumu hatırlıyorum: Korkmuş olduğundan.

Kahvaltıda çok az yedi ve ilk defa piposunu tüttürmeyi ihmal etti. Haritayı yanına sermişti ve durmadan üzerindeki işaretleri inceliyordu.

"Tam bir saat sonra yola koyulsak iyi olur," dedim o anda, onu hiç değilse dolaylı yoldan, kısmi bir itirafa sevk edecek bir açıklık bulmak için ağzını arayarak. Ve yanıtı kafamı karıştırıp beni huzursuz etti: "Tabii! Bize müsaade ederlerse."

"Kim müsaade ederse? Doğa unsurları mı?" diye sordum çabucak, yapmacık bir kayıtsızlıkla.

"Bu korkunç yerin başındaki güçler her kimse," diye cevap verdi, gözlerini haritadan ayırmadan. "Dünyanın herhangi bir yerinde tanrılar varsa, buradadırlar."

"Hakiki ölümsüzler hep doğa unsurlarıdır," diye cevap verdim, elimden geldiğince doğal bir gülüşle fakat vakur bir bakışla başını kaldırıp dumanın ardından benimle konuşmaya başladığında yüzümün gerçek hislerimi yansıttığını pekâlâ bilerek:

"Şansımız varsa, buradan başımıza daha fazla felaket gelmeden kaçabiliriz."

Bu tam olarak korktuğum şeydi ve kendi kuyumu kazıp meseleyi doğrudan soru soracak hâle getirmiştim. Bir dişçinin dişi çekmesini kabul etmek gibiydi; uzun vadede öyle veya böyle olacağı vardı ve gerisi bahaneydi.

"Daha fazla felaket mi? Neden, ne oldu?"

"Birincisi – kürek gitmiş," dedi sessizce.

"Kürek mi gitmiş?" diye tekrar ettim büyük bir heyecanla, o bizim dümenimiz olduğundan ve taşkında Tuna'yı dümensiz aşmaya çalışmak intihar olacağından. "Ama nasıl–"

"Ve kanonun dibinde bir yarık var," diye ekledi, sesinde küçük, samimi bir titremeyle.

Elimden sözcüklerini alık alık yüzüne tekrar etmekten başka bir şey gelmeyerek gözlerimi ona dikip kaldım. Orada, güneşin alnında, o yanan kumun üzerinde, etrafımıza çöken dondurucu atmosferin farkındaydım. Başını ağır ağır sallayıp belli belirsiz işaret ederek ateşin birkaç metre ötesindeki çadıra doğru önden gittiğinde, peşinden gitmek için ayağa kalktım. Kano, gece gördüğüm hâlde duruyordu; ıskarmozları tepede, kürekler –daha doğrusu, kürek– yanında, kumun üzerindeydi.

"Sadece bir tane var," dedi yerden almak için eğilirken. "Tabanındaki yarık da şurada."

Birkaç saat önce iki küreği apaçık gördüğüm dilimin ucuna gelmişti ki ikinci bir dürtü fikrimi değiştirmeme sebep oldu ve hiçbir şey söylemedim. Bakmak için yaklaştım.

Kanonun tabanında uzun, incecik bir yarık vardı ve küçük bir tahta parçası yerinden titizlikle sökülmüştü; sivri bir kayanın

veya budağın dişi takılıp boylu boyunca sökmüş gibi görünüyordu ve incelemelerimiz sonucunda deliğin teknenin içine açıldığını anladık. Fark etmeden suya indirip yola çıkacak olsaydık, batmamız kaçınılmaz olurdu. Başta su tahtayı şişirip deliği kapatacak gibi olurdu ama akıntının ortasına vardığımızda su içeri sızar, hep yüzeyin olsa olsa beş santim üzerinde seyreden kano suyla dolup çabucak batardı.

"Bak, bu gördüğün, bir kurbanı fedaya hazır etme teşebbüsü," dediğini duydum, bana değil, daha ziyade kendi kendine, "daha doğrusu, iki kurbanı," diye ekledi öne eğilip parmaklarını yarığın üzerinde gezdirirken.

Islık çalmaya başladım –bu apışıp kaldığımda, hep bilinçsizce yaptığım bir şeydir– ve kasten, dediklerine aldırış etmedim. Dediği şeyleri deli zırvası saymakta kararlıydım.

"Dün gece yoktu," dedi o anda, yarığı inceledikten sonra doğrulup yüzüm hariç her yere bakarak.

"Şüphesiz, karaya çıkarırken çizmişizdir," dedim ıslık çalmayı kesip. "Taşlar çok sivri."

Birdenbire durdum; o anda arkasını dönüp doğrudan gözlerimin içine bakmıştı. Açıklamamın ne kadar mantıksız olduğunu ben de onun kadar iyi biliyordum. Her şeyden önce, taş yoktu.

"Açıklama getirmemiz gereken bir diğer mesele de bu," diye ekledi sessizce, küreği bana uzatıp yassı ucunu işaret ederek.

Alıp incelerken yeni ve tuhaf bir his bedenimi sardı ve başımdan aşağı kaynar sular döküldü. Küreğin yassı ucu, birisi onu özenle zımparalamışçasına boylu boyunca, bir güzel kazınmıştı; o kadar incelmişti ki ilk kuvvetli savuruşta dirseğinden kopması işten bile değildi.

"Birimiz uykusunda yürüyüp bunu yapmış olmalı," dedim

dermansızca, "veya... veya belki rüzgârın üzerine durmadan uçurduğu kum parçacıklarıyla aşınmıştır."

"Ah," dedi İsveçli arkasını dönüp hafifçe gülerek, "her şeye de bir açıklaman var."

"Aynı rüzgâr, dümen küreğini önüne katıp nehir kıyısının o kadar yakınına fırlatmıştır ki kürek ufalanan ilk kum öbeğiyle beraber nehri boylamıştır," diye seslendim arkasından, bana gösterdiği her şeye bir açıklama getirmek konusunda mutlak bir kararlılıkla.

"Anladım," diye bağırdı, söğüt çalılarının arasında kaybolmadan önce başını çevirip bana bakarak.

Burada şahsi bir maksat olduğuna dair kafa karıştırıcı delillerle bir kez daha baş başa kalınca, sanırım aklımdan geçen ilk düşünce, "Bunu ikimizden biri yapmış olmalı ve o kesinlikle ben değildim," oldu. Fakat bir daha düşününce, içinde bulunduğumuz bunca şartı göz önünde bulundurarak, bunu ikimizden birinin yapmış olduğunu farz etmenin ne kadar manasız olduğuna kanaat getirdim. Yoldaşımın, bir düzine benzer geziye birlikte çıktığım güvenilir dostumun bunda kasten parmağı olduğu, bir an olsun mahal verilmeyecek bir öneriydi. Bu mutedil, alabildiğine nesnel doğanın ansızın keçileri kaçırıp delice bir gayeyle iştigal ettiği açıklaması da bir o kadar ipe sapa gelmezdi.

Fakat beni en çok huzursuz eden, korkumu gün ışığının altında ve bu yabani güzelliğin huzurunda dahi var gücüyle canlı tutan şey, İsveçlinin zihninde tuhaf bir değişiklik olduğuna –gergin, çekingen, kuşkulu, söz etmediği olaylardan haberdar oluşuna, gizli ve o âna dek dile getiremediği bir dizi vakayı izliyor oluşuna– başka bir deyişle geleceğini umduğu –ve bana kalırsa çok kısa sürede geleceğini umduğu– bir doruk noktasını bekli-

yor olduğuna dair bariz katiyetin baki kaldığı gerçeğiydi. Bu fikir zihnimde sezgisel olarak kök salıyordu – nasıl olduğundan emin değildim.

Çadırı ve çevresindekileri çarçabuk teftiş ettim ama gece aldığım ölçüler aynı kalmıştı. Kumda leğen şeklinde, çay fincanından geniş bir kâseye varan farklı derinliklerde ve ebatlarda derin oyuklar oluştuğunu ilk kez o anda fark ettim. Tıpkı küreği yerden kaldırıp suya doğru fırlattığı gibi, bu minyatür krateleri oluşturan da, şüphesiz, rüzgârdı. Açıklaması yokmuş gibi gelen tek şeyse kanodaki yarıktı; öte yandan, karaya çıkarken bir kayanın sivri ucuna takılmış olması akla yatkındı. Kıyıda yaptığım teftiş bu teoriye destek olmuyordu; yine de, bu teoriye "mantığım" dediğim, zekâmın eriyip tükenmekte olan kısmıyla sarıldım. Ne kadar ipe sapa gelmez olsa da, bu meseleye öyle veya böyle bir açıklama getirmek, tıpkı dünyada vazifesini görmeyi ve hayatın getirdiği sorunlarla yüzleşmeyi amaçlayan her bir ferdin mutluluğu için evrenin işleyişine dair mütedavil bir açıklama getirmek gerektiği gibi, kesinlikle şarttı. Bu teşbih o esnada bana kesinlikle isabetli gelmişti.

Derhal zift eritmeye koyuldum ve İsveçli bir süre sonra yardıma geldi fakat mümkün olan en elverişli koşullarda bile kano, güvenli bir şekilde yola çıkmaya ertesi güne kadar hazır olamazdı. Gelişigüzel, dikkatini kumdaki oyuklara çektim.

"Evet," dedi. "Biliyorum. Adanın her tarafında var. Ama şüphesiz, onlar için de bir açıklaman vardır!"

"Elbette, rüzgâr," diye cevap verdim, tereddüt etmeden. "Hiç sokakta, önüne kattığı her şeyi kendi etrafında fırıl fırıl döndüren küçük hortumlara denk gelip izlemedin mi? Bu kumlar dağılacak kadar gevşek, hepsi bu."

Cevap vermedi ve çalışmaya bir süre ses çıkarmadan devam ettik. Onu sürekli gizlice, gözucuyla izliyordum ve onun da beni izlediğini tahmin ediyordum. Ayrıca sürekli benim duyamadığım veya belki duymayı umduğu bir şey için etrafı dikkatle dinliyormuş gibi görünüyordu; durmadan sağa sola dönüp çalılara, yukarı dönüp göğe, başını karşıya çevirip söğütlerin arasındaki açıklıklardan görünen suya dik dik bakıyordu. Hatta arada bir elini kulağına götürüp birkaç dakika öyle tutuyordu. Fakat bu konuda bana hiçbir şey söylemiyordu, ben de soru sormuyordum. Bu sırada, yarık kanoyu bir Kızılderili'nin becerisiyle ve hüneriyle tamir ederken kendini işe kaptırdığını görmekten memnundum çünkü yüreğimde söğütlerin değişen bir özelliğinden bahsedeceğine dair belli belirsiz bir korku vardı. Ve o da fark ettiyse, hayal gücüm bu konuda yeterli bir açıklama sayılmaktan çıkardı.

Uzun bir duraksamanın ardından nihayet konuşmaya başladı.

"Ne acayip şey," dedi, bir şeyi söyleyip aradan çıkarmak istercesine alelacele. "Yani, şu dün geceki susamuru, ne acayip şeydi."

O kadar bambaşka bir şey demesini bekliyordum ki beni gafil avlamıştı, başımı sertçe kaldırıp baktım.

"Malum, burası çok ıssız bir yer. Susamurları acayip utangaç yaratıklardır—"

"Elbette, onu kastetmiyorum," diye araya girdi. "Yani... sence... sence o sahiden susamuru muydu?"

"Başka ne olacak? Tanrı aşkına, başka ne olacak?"

"Yani, onu senden önce gördüm ve başta bana... bana bir susamurundan çok daha büyükmüş gibi geldi."

"Sen akıntıya karşı bakarken, günbatımı yüzünden büyük görünmüştür, herhalde," diye cevap verdim.

Bir an için bana zihni başka düşüncelerle meşgulmüşçesine boş gözlerle baktı.

"Olağanüstü sarı gözleri vardı," diye devam etti, yarı benimle, yarı kendi kendine konuşarak.

"O da güneştendi," dedim, bir nebze yüksek sesle gülerek. "Sanırım şimdi de şu kayıkçı adamla ilgili düşünüp–"

Bir anda bu cümleyi bitirmemeye karar verdim. Yine başını rüzgâra doğru çevirmiş, dinleme işine koyulmuştu ve yüz ifadesindeki bir şey beni durdurmuştu. Konu kapandı ve kalafatlamaya devam ettik. Görünüşe göre cümlemi bitirmediğimi fark etmemişti. Fakat beş dakika sonra elinde dumanı tüten ziftle, kanonun üzerinden, yüzü gitgide daha da kasvetli bir ifadeye bürünerek bana baktı.

"Merak ediyorsan," dedi ağır ağır, "o kayıktaki şeyin ne olduğu üzerine sahiden düşündüm. O esnada bir adam olmadığını düşündüğümü hatırlıyorum. Bütün mesele hiç yoktan, ansızın ortaya çıkmış gibi gelmişti."

Yüzüne tekrar, yüksek sesle güldüm ama bu sefer içimde bir sabırsızlık ve bir nebze öfke de vardı.

"Bana bak," diye haykırdım, "burası bir şeyleri hayal edeceğiz diye kırk takla atmadan da yeterince tuhaf! O kayık sıradan bir kayıktı, o adam sıradan bir adamdı ve ikisi de akıntı yönünde, son sürat ilerliyordu. O susamuru da bir susamuruydu, sakın aptal rolü yapmaya kalkayım deme!"

Bana aynı kasavetli yüz ifadesiyle, dimdik baktı. Zerre kadar sinirlenmemişti. Sessizliğinden güç buldum.

"Ve Tanrı aşkına," diye devam ettim, "bir şeyler duyuyormuş gibi yapmayı kes çünkü beni gıcık etmekten başka bir şeye yara-

mıyor; hem, nehirden ve bu kahrolası, gürleyen rüzgârdan başka duyulacak bir şey yok!"

"Seni salak!" diye cevap verdi, boğuk, şaşkına dönmüş bir sesle, "seni süzme salak. Bütün kurbanlar böyle konuşur. Belli ki meseleyi benim kadar iyi kavrayamamışsın!" diye dudak bükerek, sesinde aşağılama ve belli belirsiz bir tür tevekkülle. "Yapabileceğin en iyi şey, sessiz kalıp zihnine elinden geldiğince, dört elle sarılmak... Bu beyhude kendini kandırma çabaları, onunla yüzleşmeye mecbur kaldığında gerçeği daha zor karşılamandan başka bir şeye yaramaz."

Kısa çabam sona ermişti ve söyleyecek başka bir şey bulamadım çünkü söylediklerinin doğru olduğunu, asıl ahmağın o değil, ben olduğumu pekâlâ biliyordum. Bu macerada belli bir noktaya kadar kolaylıkla benden hep bir adım önde olmuştu ve sanırım, gerisinde kalmak, bu şekilde ondan daha az ruhani, etrafta olup biten olağanüstü şeylere karşı daha az duyarlı çıkmak ve gözümün önünde durmadan olup bitenler karşısında yarı cahil kalmak sinirimi bozmuştu. Belli ki başından beri biliyordu. Ama o esnada, ortada bir kurban olmasının gerekliliğiyle ve bu gerekliliği karşılamanın bizim kaderimiz olduğuyla ilgili sözlerinin anlamını tamamıyla gözden kaçırmıştım. O andan itibaren numara yapmayı kestim ama yine o andan itibaren, korkum doruk noktasına doğru adım adım arttı.

"Ama bir konuda epey haklısın," diye ekledi, konu kapanmadan evvel, "o da şu; bu konuda konuşmamak, hatta üzerine hiç düşünmemek zekice olur çünkü insan düşündüklerini sözcüklerle dışa vurur ve söylediğin şey gerçekleşir."

O öğleden sonrayı, kano kuruyup sertleşirken, balık tutarak, sızıntıyı kontrol ederek, odun toplayarak ve bütün heybetiyle

yükselen taşkını izleyerek geçirdik. Öbek öbek sürüklenen dal parçaları arada bir kıyılarımızın yanından geçip gidiyordu, onları uzun söğüt dallarıyla yakalamaya çalışıyorduk. Nehir kıyıları kuvvetli cup sesleriyle ve fışırtılarla kopup giderken, ada gözle görülür derecede küçülüyordu. Hava saat dörde kadar pırıl pırıldı, sonra üç gündür ilk defa, rüzgâr dinme belirtileri göstermeye başladı. Bulutlar güneybatıda toplanmaya, oradan göğe usul usul yayılmaya başladı.

Rüzgârın hafiflemesi içimizi fevkalade rahatlatmıştı çünkü aralıksız uğultu, bangır bangır sesler ve gürleme sinirimize dokunmuştu. Fakat saat beş civarında gürültünün aniden kesilmesiyle gelen sessizlik bir açıdan epey bunaltıcıydı da. O anda meydan nehrin gürlemesine kalmıştı; havayı rüzgâr seslerinden daha nağmeli fakat akıl almaz derecede daha tekdüze, daha boğuk mırıltılarla inletiyordu. Rüzgâr yükselen, alçalan notalarıyla, bitmek bilmeyen, muazzam bir doğa ezgisi tutturmuştu; nehrin şarkısıysa olsa olsa üç nota içeriyordu – rüzgârın yabancısı olduğu, mahzun bir nitelik taşıyan ve o anki gerginliğimle bana bir şekilde kıyametin şarkısını fevkalade güzel icra ediyormuş gibi gelen o donuk, uzun notaları.

Parlak gün ışığının, bir anda elini eteğini çekerken arazide neşeli sayılabilecek her şeyi beraberinde götürmesi de olağanüstüydü; bu arazi bize halihazırda netameli bir şeyin varlığına dair imalar aksettirmeyi becermişken, bu denli bir değişiklik daha da nahoş ve fark edilir geliyordu. Bu kararan manzara bana hatırı sayılır derecede daha huzursuz edici gelmişti ve kendimi birden çok defa, dolunayın doğuda, günbatımından ne kadar sonra belireceğini ve toplanan bulutların küçük adayı aydınlatmasına nasıl ziyadesiyle engel olacağını hesaplarken buldum.

Rüzgârın sesi soluğu kesildiğinden beri –arada bir kısa, ani esintilerle başına buyruk esiyor olmasına rağmen– nehir gözüme gitgide kararıyormuş, söğütler daha da dip dibe giriyormuş gibi görünüyordu. Söğütler de kendi başlarına, bağımsızca hareket etmeye devam ediyor, rüzgâr esmezken kendi aralarında hışırdıyor, tuhaf bir şekilde köklerinden yukarı doğru titreşiyorlardı. Sıradan nesneler bu şekilde dehşet imasıyla yüklendiklerinde, hayal gücünü sıradışı görünen şeylerden çok daha fazla tetiklerler; etrafımızı sımsıkı çevreleyen bu çalılar karanlığın içinde gözümde, onlara bir şekilde gayeli, yaşayan canlılarmış gibi bir nitelik katan, acayip, esrarengiz bir surete bürünmüşlerdi. Sıradanlıkları, bize karşı habis ve muhasım olan bir şeyi maskeliyor, diye düşündüm. Gecenin çökmesiyle, bölgenin kuvvetleri gitgide daha da çok yanımıza sokuluyordu. Adamıza, daha ziyade bize odaklanıyorlardı. Hayal gücü yönünden, bu olağanüstü yere dair tarifi katiyetle imkânsız hislerim kendilerini bu şekilde ortaya koyuyorlardı.

Öğleden sonra epey uyumuştum ve huzursuz geçen gecenin yorgunluğunun üzerine bir nebze toparlanmıştım ama görünüşe göre bu beni sadece, musallat olan güçlerin zihnime saplanan büyüsüne karşı eskisinden daha duyarlı hâle getirmeye yaramıştı. Gayet bariz psikolojik açıklamaları olan hislerimi ipe sapa gelmez ve çocukça bulup gülerek karşı koymaya çalıştım fakat bütün çabalarıma rağmen içimde, geceden ormanda kaybolmuş bir çocuğun karanlığın çöküşüne karşı duyacağı dehşete denk bir dehşet duymama yol açacak denli güç kazandılar.

Kanoyu gün içinde sugeçirmez bir örtüyle dikkatle örtmüştük ve İsveçli kalan tek küreği, rüzgâr onu da bizden çalmasın diye bir ağacın dibine sımsıkı bağlamıştı. Saat beşten sonra, o gece ye-

mek yapma sırası bende olduğundan, kendimi güveç tenceresiyle ve yemek hazırlıklarıyla oyaladım. Patatesimiz, soğanımız, tat katması için birkaç parça pastırma yağımız ve tencerenin dibinde önceki yahnilerin koyu kalıntısı vardı; içine çavdar ekmeği de doğrayınca sonuç şahane oluyordu. Ardından, şekerli erik kaynatacak ve süt tozlu, koyu bir çay demleyecektim. Elimin altında koca bir odun yığını vardı ve rüzgârın yokluğu vazifemi kolay kılıyordu. Yol arkadaşım aylak aylak oturup dikkatini bir piposunu temizlemeye, bir işe yaramaz öneriler sunmaya vererek beni izliyordu – bunlar izinde olan bir adamın herkesçe bilinen imtiyazlarıdır. Öğleden sonra sesi soluğu çıkmamıştı; kanoyu tekrar kalafatlamakla, çadır iplerini güçlendirmekle ve ben uyurken akıntıda sürüklenen dalları toplamakla uğraşmıştı. Nahoş meseleleri açmaya pek yeltenmiyorduk ve sanırım söylediği tek şey, adanın peyderpey yok olmasıyla ilgiliydi; buraya ayak bastığımız âna kıyasla olsa olsa üçte biri kadar kaldığını öne sürmüştü.

Tencere tam fokurdamaya başlamıştı ki ben fark etmeden usul usul gittiği nehir kıyısından bana seslendiğini duydum. Koşa koşa yanına gittim.

"Gel de dinle," dedi, "bakalım buna ne diyeceksin." Elini, daha önce de sık sık yaptığı gibi, çanak şekline getirip kulağına götürdü.

"Bir şey duyuyor musun?" diye sordu, beni merakla izleyerek.

Orada dikkatle dinleyerek dikildik. Başta sadece suyun çıkardığı kalın notayı ve çalkantılı yüzeyinden yükselen tıslamayı duydum. Söğütler ilk defa hareketsiz ve sessizdi. Sonra bir ses –uzaktaki bir gongun uğuldamasına benzer, tuhaf bir ses– usul usul kulağıma çalınmaya başladı. Görünüşe göre karanlıkta, karşı taraftaki metruk bataklıklardan ve söğütlerden geliyordu. Eşit

aralıklarla tekrar ediyordu ama kesinlikle ne bir çan sesi ne de uzaktaki bir vapurun düdüğüydü. Onu göğün yüksek bir yerine asılmış, o yumuşak ve nağmeli, boğuk, metalik notasını art arda vuruluyormuşçasına kesintisiz tekrar eden devasa bir gongun sesinden başka bir şeye benzetemiyorum. Dinlerken kalbim hızla çarptı.

"Bütün gün duydum," dedi yol arkadaşım. "Sen öğleden sonra uyurken adanın dört bir yanında duyulmaya başladı. Peşine düştüm ama görecek kadar –yerini tespit edecek kadar– yaklaşamadım. Bazen tepeden, bazen suyun altından yükseliyormuş gibiydi. Bir-iki defa dışarıdan değil, içimden geldiğine yemin edebilirim –bilirsin– güya, bir sesin dördüncü boyutta duyulduğu gibi."

Kafam söylediklerine dikkatimi pek veremeyecek kadar karışmıştı. Dikkatle dinledim, aklıma gelen tüm tanıdık seslerle eşleştirmeye çabaladım ama beceremedim. Yönü de değişiyordu; yaklaşıyordu, sonra uzak bir mesafeye gömülüp azalıveriyordu. Tekinsiz bir niteliği olduğunu söyleyemem çünkü bana açıkça nağmeli geliyordu; yine de, itiraf etmeliyim ki içimde onu hiç duymamış olmayı dilememe sebep olan huzursuz bir his cereyan ettirmişti.

"Şu kum bacalarına doğru esen rüzgârdandır," dedim, bir açıklama bulmayı kafama koyarak, "veya belki, fırtınadan sonra birbirine sürtünen çalılardan geliyordur."

"Bataklığın tamamından geliyor," diye cevapladı arkadaşım. "Aynı anda, her taraftan geliyor." Açıklamalarımı kulak ardı etti. "Her nasıl oluyorsa, söğüt çalılarından geliyor–"

"Ama rüzgâr dindi," diye itiraz ettim. "Söğütlerin kendi kendilerine ses çıkaracak hâlleri yok, değil mi?"

Cevabı beni dehşete düşürdü: birincisi, bundan ödüm koptuğundan; ikincisi, sezgisel olarak doğru olduğunu bildiğimden.

"Rüzgâr dindiği için şu anda duyabiliyoruz. Daha önce boğuluyordu. Bana kalırsa bu, şeyin feryadı—"

Yahninin tehlikede olduğunun işaretçisi fokurdamaya kulak verip bir yandan da daha fazla konuşmaktan kaçınmak için bir koşu ateşimin yanına gittim. Mümkünse, fikir alışverişi yapmaktan kaçınmakta kararlıydım. Tanrılardan, doğa unsurlarından veya başka huzur kaçırıcı şeylerden bahsetmesinden de ödüm kopuyordu ve kendimi daha sonra olabileceklere karşı kontrol altında tutmak istiyordum. Bu ıstıraplı yerden kaçmadan önce yüzleşeceğimiz bir gece daha vardı ve o esnada, karşımıza neler çıkaracağını kestirmek mümkün değildi.

"Gel de tencereye atılacak ekmekleri doğra," diye seslendim, iştah açıcı karışımı canla başla karıştırarak. O güveç tenceresinin içinde kaynayanlar ikimizin de akıl sağlığını yerine getirecekti ve bu düşünce beni güldürdü.

Ağır ağır geldi ve erzak heybesini ağaçtan aldı, gizemli derinliklerini karıştırdı, sonra içindeki her şeyi ayağının ucundaki yer örtüsünün üzerine boşalttı.

"Çabuk ol!" diye bağırdım, "kaynıyor."

İsveçli avaz avaz, beni irkilten bir kahkaha patlattı. Zoraki bir kahkahaydı; tam olarak yapmacık değil, neşesizdi.

"Burada hiçbir şey yok!" diye bağırdı, ellerini beline koyup.

"Ekmek, diyorum."

"Gitmiş. Ekmek yok. Almışlar!"

Uzun kaşığı bırakıp yanına koştum. Heybenin içindeki her şey yer örtüsünün üzerinde duruyordu ama somun yoktu.

Gitgide artan korkumun ezici ağırlığı topyekûn üzerime çö-

küp beni sarstı. Sonra ben de kahkahalara boğuldum. Yapılacak tek şey buydu: Kahkahamın sesini duymak, onunkini de anlamamı sağlamıştı. İkimizin de yapmacık kahkahalara boğulmasının sebebi, yaşadığımız ruhi baskının gerginliğiydi; bu kahkahalar, baskılanmış kuvvetlerin rahata erme çabası, geçici bir emniyet supabıydı. Ve ikimizin kahkahası da ansızın kesildi.

"Ne kadar aptalca bir kabahat işlemişim!" diye haykırdım, halen tutarlı kalmaya ve bir açıklama getirmeye kararlı bir sesle. "Bratislava'da ekmek almayı resmen unutmuşum. Şu laklak eden kadın kafamı allak bullak etti, her şeyi tezgâhın üzerinde unutmuş olmalıyım, ya da—"

"Yulaf ezmesi de sabah olduğundan epey az kalmış," dedi İsveçli.

Hangi akla hizmet buna dikkat çekiyor? diye düşündüm öfkeyle.

"Yarına yetecek kadar var," dedim tencereyi canla başla karıştırarak, "Komorn'dan veya Gran'den bir sürü alabiliriz. Yirmi dört saat içinde buradan kilometrelerce uzakta olacağız."

"Umarım – Tanrı izin verirse," diye mırıldandı öteberiyi heybeye geri koyarken, "tabii ondan önce kurban olarak canımız alınmazsa," diye ekledi aptalca bir gülüşle. Heybeyi, sanırım emniyete almak için, çeke çeke çadıra götürdü ve kendi kendine mırıldandığını duydum ama o kadar anlaşılmaz bir sesle mırıldandı ki söylediklerini kulak ardı etmek bana epey doğal geldi.

Yemeğimiz şüphesiz kasvetli geçti ve neredeyse çıt çıkarmadan, birbirimizden gözlerimizi kaçırarak ve ateşi sürekli besleyerek yedik. Sonra bulaşıkları yıkayıp geceye hazırlandık ve zihinlerimiz acil bir vazifeyle meşgul olmadan tüttürmeye başlayınca, bütün gün hissettiğim endişe gitgide daha da şiddetlendi. O es-

nada aktif bir korku duymuyordum ve sanırım, beni daha çok geren şey, kaynağının muğlaklığı, adını koyup onunla doğrudan yüzleşemiyor oluşumdu. Gong uğultusuna benzettiğim tuhaf ses neredeyse kesintisiz bir hâl almıştı, gecenin sessiz sakin havasını bir dizi ayrı ayrı notadan ziyade, belli belirsiz, kesintisiz bir gürlemeyle inletiyordu. Bir an arkamızda, bir an önümüzdeydi. Bazen solumuzdaki çalılardan geldiğini, ardından sağımızdaki öbeklerden yükseldiğini düşünüyordum. Daha sık olarak da tam tepemizden, kanat çırpma sesleri gibi geliyordu. Sahiden aynı anda her yerdeydi; arkamızda, önümüzde, yanlarımızda ve başımızın üzerinde; bizi tamamen çevreliyordu. Bu sesin tarifi sahiden güç. Bilgim dahilindeki hiçbir şey, metruk bataklık ve söğüt diyarından yükselen o bitmek bilmeyen boğuk uğultuya benzemiyor.

Yaşadığımız gerginlik her geçen dakika daha da şiddetlenirken nispeten sessizce oturup pipolarımızı tüttürdük. Bana bu durumun en kötü yanı, ne bekleyeceğimizi bilmememiz, bu yüzden savunma yönünde herhangi bir hazırlık yapamıyor oluşumuzmuş gibi geliyordu. Hiçbir şeyi öngöremiyorduk. Dahası gün ışığında yaptığım açıklamalar, o anda zihnime aptalca ve alabildiğine kifayetsiz nitelikleriyle musallat olmuşlardı ve hoşuma gitse de gitmese de, yol arkadaşımla öyle veya böyle açık açık konuşmamın kaçınılmaz olduğu ikimizin gözünde de aşikârdı. Ne de olsa geceyi beraber geçirmek, bir çadırın içinde yan yana uyumak zorundaydık. Onun zihninin desteği olmadan daha fazla idare edemeyeceğimi anladım ve bunun için, şüphesiz, açık açık konuşmak elzemdi. Fakat bu küçük doruk noktasını olabildiğince erteledim ve boşluğa doğru arada bir savurduğu cümleleri kulak ardı etmeye veya onlara gülmeye çalıştım.

Dahası bu cümlelerden bazıları bana ziyadesiyle huzursuz

edici geliyor, bizzat hissettiğim şeylerin çoğunu teyit ediyordu; hem bambaşka bir bakış açısından gelen bir teyit, durumu çok daha ikna edici kılıyordu. Alabildiğine tuhaf cümleler kuruyor, onları bana, kurduğu düşünce zinciri içinde sakladığı bir sırmışçasına, bu kırık dökük cümleler sindirmeyi imkânsız bulduğu parçalardan ibaretmişçesine, alakasız bir şekilde savuruyordu. Sarf ederek onlardan kurtuluyordu. Konuşmak onu rahatlatıyordu. Kusmak gibiydi.

"Etrafımızda şüphesiz, hastalığa, parçalanmaya, yıkıma; bizim yıkımımıza sebep olacak bir şeyler var," dedi bir keresinde, ateş aramızda harlarken. "Bir yerlerde güvenli yolumuzdan saptık."

Başka bir sefer, gong sesleri yaklaşmış, eskisinden çok daha kuvvetli ve tam kafamızın üzerinde uğuldarken, kendi kendine konuşurmuşçasına şöyle dedi:

"Bence bir gramofon bunun kaydını çalamazdı. Bu ses bana kesinlikle kulaklarım vasıtasıyla gelmiyor. Titreşimler bana bambaşka bir biçimde ulaşıyor ve içimdeymiş gibi geliyor; dördüncü boyuttaki bir sesin kendini duyurması da tam olarak bu şekilde gerçekleşiyor olsa gerek."

Buna kasten cevap vermedim, doğrulup ateşe biraz daha yaklaştım ve karanlıkta etrafıma dikkatle baktım. Bulutlar göğün dört bir yanında öbek öbek toplanmıştı ve aralarından zerre kadar ay ışığı sızmıyordu. Diğer her şey de alabildiğine durgundu, nehir ve kurbağalar keyiflerine bakıyorlardı.

"Bu meselenin," diye devam etti, "sıradan deneyimlerden tamamıyla uzak olan kısmı da bu. Bu bir muamma. Bunu tasvir etmenin bir tek yolu var; bu ses, gayri beşeri bir ses; yani insanlığın dışında bir ses."

Kendini sindiremediği bu lokmadan kurtardıktan sonra bir

süre sessizce uzandı ama benim hislerimi o kadar takdire şayan bir şekilde ifade etmişti ki bu düşüncenin ortaya dökülmüş, zihnimde tehlike arz ederek bir o yana bir bu yana dolanmak yerine sözcüklerin hudutlarına hapsedilmiş olması içimi rahatlatmıştı.

Tuna'daki kamp alanının ıssızlığını hiç unutabilir miyim? O bomboş bir gezegende yapayalnız olma hissini! Zihnim dur durak bilmeden şehirlere, insanların mesken tuttuğu yerlere kaçıyordu. Yanlarından üçer beşer geçtiğimiz o Bavyera köylerinin; normal, alelade insan meskenlerinin; köylülerin ağaçların, sıcak güneşin ve kızıl çatılı kilisenin arkasındaki kayalığın üzerindeki harabe bir kalenin altındaki masalarda bira içtiği o yerlerin "hissiyatı" için, sözün gelişi, ruhumu verirdim. Oralarda turistler bile hoş karşılanırdı.

Fakat hissettiğim dehşet, sıradan, ruhsal bir korku değildi. Son derece daha engin, çok daha tuhaftı ve ömrümde bildiğim, hayal ettiğim her şeyden daha öte, derinden rahatsız edici, müphem, atadan kalma bir dehşet hissinden doğuyormuş gibi geliyordu. İsveçlinin deyişiyle "yoldan sapmış," tehlikenin çok büyük olduğu ama bize anlaşılmaz geldiği; bilinmez bir dünyanın hudutlarının çok yakınımızda uzandığı bir bölgeye veya bir dizi ahvalin ortasına adım atmıştık. Burası dış uzayın sakinlerinin zapt ettiği bir yer, kendileri görünmez kalarak dünyayı gözetleyebilecekleri bir tür dikiz deliği; aradaki perdenin aşınıp bir nebze inceldiği bir noktaydı. Burada haddinden uzun bir süre ikamet etmemizin nihai sonucu olarak, hududun ötesine taşınacak, "hayatlarımız" dediğimiz şeylerden mahrum bırakılacaktık; fakat fiziksel değil, zihinsel bir süreçle. Bu manada, İsveçlinin dediği gibi, kendi maceramızda feda edilen biz olacaktık – birer kurban.

Bu korku ikimize, ayrı ayrı hassasiyetlerimize ve tahammül

güçlerimize göre farklı biçimlerde intikal etti. Ben ziyadesiyle rahatsız edilmiş doğa unsurlarının vücuda gelmesi olarak, belli belirsiz bir biçimde yorumlayıp üreme alanlarına büyük bir cüretle, davetsiz girmemize cevaben gücenmiş olduklarını düşünerek onlara kasti ve habis bir gaye addederken; dostum meseleye en başından, antik bir tapınağa, kadim tanrıların hâlâ hüküm sürdüğü, eski müritlerin ruhani güçlerinin hâlâ etrafta olduğu bir yere izinsiz girmiş olmamız gibi bayağı bir açıklama getirmişti ve havsalasının atadan kalma bir kısmı bu kadim pagan büyüsüne yenik düşmüştü.

Her halükârda, burası insan tarafından kirletilmemiş, gitgide kabalaşan beşeri etkilerden rüzgârlarla arıtılan, ruhani varlıkların erişilecek mesafede ve saldırgan olduğu bir yerdi. O zamandan ne önce ne de sonra "ötedeki bir diyarın," başka bir yaşam tertibinin, insanlığınkine paralel olmayan başka bir evrimin varlığına dair tarif edilemez imaların saldırısına o kadar uğramadım. Sonunda zihinlerimiz bu korkunç büyünün ağırlığı altında ezilecekti ve hududu aşıp onların dünyasına sürüklenecektik.

Bu yerin olağanüstü tesirini açığa vuran ufak tefek şeyler vardı ve o anda, ateşin başında, sessiz sakin otururken zihnimizin kendilerini fark etmesine müsaade ediyorlardı. Oranın atmosferinin bile her bir delili çarpıtan, büyük gösteren bir unsur olduğu ortaya çıkmıştı: akıntıda yalpalayan susamuru, alelacele yol alan, el hareketleri yapan kayıkçı, kıpırdanan söğütler; her biri o öteki diyarın sınırının ötesinde varlığını sürdürürken doğal karakterinden mahrum bırakılmış, bir başka niteliğine dair bir şeyi gözler önüne seriyordu. Ve bu değişik niteliğin sırf bana değil, bütün ırkımıza böyle geldiğini hissettim. Eşiğine dokunduğumuz bu deneyim, insanlık için topyekûn bir muammaydı. Yepyeni bir

kulvarda olan bir deneyimdi ve sözün gerçek anlamıyla doğaüstüydü.

"İnsanın cesaretini sıfıra indiren şey, o kasti, hesaplı gaye," dedi İsveçli ansızın, düşüncelerimi sahiden takip ediyormuşçasına. "Yoksa çoğu hayal gücüyle açıklanabilirdi. Ama kürek, kano, azalan yiyecekler–"

"Tüm bunları sana açıklamamış mıydım?" diye araya girdim hiddetle.

"Açıklamıştın," diye cevap verdi kayıtsızca, "sahiden açıklamıştın."

Hep yaptığı gibi, "bir kurban bulmaya alenen kararlı oluşları" diye açıkladığı şeyle ilgili başka yorumlarda da bulundu ama düşüncelerimi artık düzene sokmuş olduğumdan, bunu sırf hayati bir açıdan saldırıya uğradığının, bir şekilde esir düşeceğinin veya yok edileceğinin bilincine varması karşısında dehşete kapılmış ruhunun feryadı olarak kabul ettim. Vaziyet, ikimizin de haiz olamadığı bir cesaret ve mantıki soğukkanlılık gerektiriyordu ve ömrümde hiç içimde var olan iki kişinin bu kadar açıkça bilincinde olmamıştım – biri her şeyi açıklıyor, diğerininse böyle aptalca açıklamalara gülüyor olmasına karşın ödü kopuyordu.

Bu esnada, gecenin zifiri karanlığında ateş sönmeye yüz tutmuştu ve istiflediğimiz odunlar tükenmek üzereydi. İkimiz de stokumuzu yenilemek için kalkmaya yeltenmiyorduk ve bunun sonucunda karanlık, suratlarımızın dibine kadar girmişti. Ateşin ışığının oluşturduğu dairenin birkaç metre dışı mürekkep karasıydı. Arada bir başıboş bir esinti etrafımızdaki söğütleri titreştiriyordu ama bu pek hoş karşılamadığımız sesin dışında, ortalığa yalnızca nehrin fokurdamasıyla ve tepemizdeki havanın uğuldamasıyla sekteye uğrayan, derin ve boğucu bir sessizlik hâkimdi.

Sanıyorum ki ikimiz de bağıran rüzgârların yoldaşlığını özlemiştik.

Nihayetinde, başıboş bir esintinin rüzgâr tekrar şiddetlenmek üzereymiş gibi haddinden uzun estiği bir anda taşma noktama, açık açık konuşarak içimi rahatlatmamın kesinlikle zaruri olduğu, yoksa ikimizin üzerindeki etkisi de çok daha beter olacak histerik bir ölçüsüzlükle kendimi ele vereceğim o noktaya ulaştım. Ateşi etrafa korlar saçarak tekmeledim ve ansızın yol arkadaşıma döndüm. İrkilerek başını kaldırıp baktı.

"Artık saklamayacağım," dedim, "burayı da, karanlığı da, gürültüleri de, duyduğum bu berbat hisleri de sevmiyorum. Burada beni yerle yeksan eden bir şey var. Doğruya doğru; yüreğim daraldı. Karşı kıyı buradan... farklı olsa, yemin ederim, oraya yüzmeye meylederdim!"

İsveçlinin suratı, güneşin ve rüzgârın kopkoyu yaktığı teni bembeyaz kesildi. Gözlerini bana dikip sessizce cevap verdi fakat sesindeki yapmacık sükûnet, kabına sığmayan heyecanını ele veriyordu. O esnada, her açıdan ikimiz arasında güçlü olan oydu. Her şeyden önce, daha ağırkanlıydı.

"Bu uzaklara koşarak kaçabileceğimiz fiziksel bir mesele değil," diye yanıtladı, vahim bir hastalığı teşhis eden bir doktorun ses tonuyla. "Dişimizi sıkıp beklemeliyiz. Buranın yakınlarında, bir fil sürüsünü senin veya benim bir sineği ezebileceğimiz kadar basitçe, saniyeler içinde öldürebilecek güçler var. Tek şansımız hiç kıpırdamadan durmak. Belki ehemmiyetsizliğimiz bizi kurtarabilir."

Yüz ifademle bir düzine soruyu açığa vurdum ama edecek tek bir kelime bulamadım. Tıpkı emareleri kafamı karıştırmış bir hastalığa dair isabetli bir açıklama dinlemek gibiydi.

"Demek istediğim, rahatsız edici varlığımızdan haberdar olsalar dahi, bizi şu âna dek bulamadılar – veya Amerikanların dediği gibi, 'yerimizi tespit edemediler,'" diye devam etti. "Bir gaz sızıntısının kaynağını arayan bir adam gibi, deneye yanıla etrafı tarıyorlar. Kürek, kano ve erzaklar bunun kanıtı. Bence bizi hissediyorlar ama bizi göremiyorlar. Zihnimizi dingin tutmalıyız – hissettikleri şey zihinlerimiz. Düşüncelerimizi kontrol etmeliyiz, yoksa işimiz biter."

"Kastettiğin, ölüm mü?" diye kekeledim, dediği şeyin dehşeti karşısında buz keserek.

"Çok daha beteri," dedi. "Bazılarının inancına göre, ölüm ya yok olmak ya da duyuların sınırlarından azat olmak anlamına gelir fakat karakterde bir değişiklik ihtiva etmez. Sırf bedenin gitti diye bir anda değişmezsin. Fakat burada mesele, radikal, topyekûn bir değişiklik; tözün ikame yoluyla, korkunç bir şekilde yitirilmesi – ölümden çok daha beter, yok olmak desen o da değil. Tesadüf eseri bölgelerinin bizimkine değdiği bir noktada kamp kurmuşuz; perdenin aşınıp inceldiği bir yerde" –Eyvah! Benim ifadelerimi, benim aklımdan geçen sözcükleri kullanıyordu– "ve bu sayede, bizim onların muhitinde olduğumuzdan haberdarlar."

"Peki, haberdar olan kim?" diye sordum.

Söğütlerin esintisiz, sakin havada titreşmesini, tepemizdeki uğultuyu; kesinlikle açıklayamayacağım denli ödümü koparan o cevabı bekliyor oluşum hariç her şeyi unuttum.

O anda cevap vermek üzere sesini alçalttı; yüzünde gözümü gözlerinden kaçırıp yere bakmama sebep olan tarifsiz bir değişimle ateşin üzerine doğru biraz eğildi.

"Ömrüm boyunca," dedi, "muazzam şeylerin durmaksızın

vuku bulduğu, dünyevi meselelerin, ulusların kuruluşlarının ve yıkılışlarının, imparatorlukların kaderlerinin, orduların ve kıtaların yazgılarının kıyasla çerçöp sayılacağı muazzam maksatları olan devasa, korkunç şahsiyetlerin alelacele koşturduğu –bir açıdan bizim dünyamızla arasında pek büyük bir fark bulunmayan fakat cinsçe bambaşka– farklı bir diyarın varlığının tuhaf bir şekilde, alabildiğine bilincinde oldum; demek istediğim, dolaylı yoldan ruhun çeşitli tecellileriyle değil, doğrudan ruhun kendisiyle alakalı maksatlar–"

"Bir önerim var, acaba–" diye söze girdim, bir zırdeliyle karşı karşıyaymışım gibi hissedip onu durdurmak isteyerek. Fakat dışarı çıkarmak zorunda olduğu o taşkınla bana derhal baskın çıktı.

"Sence," dedi, "bu, doğa unsurlarının ruhu, bense kadim tanrılar olabileceklerini düşündüm. Ama sana şunu söyleyeyim, onlar... ikisi de değil. Öyle olsalar, insanla ilişkileri olduğundan, tapınma ve kurban konularında insana muhtaç olduklarından kavranabilir varlıklar olurlardı fakat şu anda etrafımızda olan bu varlıkların insanlıkla zerre kadar alakası yok ve tamamıyla tesadüf eseri, bölgeleri tam bu noktada bizimkine değiyor."

O ıssız adanın kapkara sükûnetinde dinlediğim sözlerinin bir şekilde ikna edici kıldığı bu mefhum, bütün bedenimin tir tir titremesine yol açtı. Hareketlerime hükmetmek imkânsız geliyordu.

"Peki, önerin nedir?" diye tekrar söze girdim.

"Bir kurban, biz kaçana kadar onların dikkatini dağıtarak kurtulmamızı sağlayabilir," diye devam etti; "tıpkı kurtların köpekleri mideye indirmesinden sonra, kızağın tekrar yola koyulması gibi. Ama... bana kalırsa başka bir kurban bulma şansımız yok."

Ona boş gözlerle baktım. Gözündeki parıltı tüyler ürperticiydi. Ardından söze devam etti.

"Elbette, söğütler. Söğütler ötekileri maskeliyor ama ötekiler bizi bulmak için etrafı kolaçan ediyorlar. Zihinlerimizin korkumuzu ele vermesine müsaade edersek kayboluruz, ebediyen kayboluruz." Bana o kadar sakin, o kadar kararlı, o kadar samimi bir ifadeyle baktı ki artık akli dengesi konusunda hiç şüphem kalmamıştı. Son derece aklıselimdi. "Geceyi çıkarabilirsek," diye ekledi, "gün ışığında fark edilmeden, daha doğrusu keşfedilmeden buradan ayrılabiliriz."

"Peki, sence kurban vermek sahiden–"

Ben konuşurken gong sesine benzer uğultu başımızın üzerine, çok yakına geldi ama çenemi kapatmama asıl sebep olan şey dostumun korku dolu yüz ifadesi oldu.

"Sus!" diye fısıldadı, elini kaldırarak. "Onlardan haddinden fazla söz etme. Onlardan isimleriyle bahsetme. Adını koymak, ortaya koymaktır; bizi ele verecek şey bu olur. Bizim tek ümidimiz, onlar da bize aldırış etmesinler diye, onlara aldırış etmemekte saklı."

"Düşüncelerimizde bile mi?" Fevkalade endişeliydi.

"Özellikle de düşüncelerimizde. Düşüncelerimiz, onların dünyasında sarmallar yaratır. Onları ne pahasına olursa olsun zihnimizden mümkün olduğunca uzak tutmalıyız."

Karanlığın bildiğini okumasını önlemek için ateşi tırmıkla toparladım. Güneşe ömrümde hiç o yaz gecesinin berbat karanlığında kaldığım kadar hasret kalmamıştım.

"Bütün gece ayakta mıydın?" diye, ansızın söze girdi.

"Şafaktan sonra gözüme pek uyku girmedi," diye kaçamak bir

cevap verdim, sezgisel olarak doğru olduğunu bildiğim talimatlarına uymaya çalışarak, "ama pek tabii, rüzgâr–"

"Biliyorum. Ama bütün gürültülerin açıklaması rüzgâr olamaz."

"Öyleyse, sen de duydun."

"Gitgide çoğalan, sayısız küçük ayak sesleri duydum," dedi ve bir süre tereddüt ettikten sonra ekledi, "bir de şu diğer sesi–"

"Şu çadırın üstündeki şeyi; kocaman, devasa bir şeyin üzerimize bastırmasını mı?"

Başını hararetle salladı.

"İçten içe boğulmanın başlangıcı gibi mi geldi?" dedim.

"Kısmen, evet. Bana atmosferin ağırlığı değişmiş, akıl almaz derecede artmış ve ezilmek üzereymişiz gibi gelmişti."

"Bir de şu," diye devam ettim, her şeyi ortaya dökmeye kararlı bir tavırla o gonga benzer notanın rüzgâr gibi şiddetlenip hafifleyerek, durmadan uğuldadığı tepemize işaret ederek. "Şuna ne diyorsun?"

"Bu onların sesi," diye fısıldadı ağır ağır. "Bu onların dünyasının sesi, diyarlarının uğultusu. Burada hudut o kadar ince ki ne yapıp edip sızıyor. Ama dikkatle dinlersen, tepemizden ziyade, etrafımızda olduğunu görürsün. Söğütlerin içinde. Uğuldayan bizzat söğütler, çünkü burada, söğütler bize karşı olan güçlerin sembolü kılınmış."

Bununla tam olarak neyi kastettiğini anlayamıyordum, yine de zihnimdeki düşünce ve fikir, şüphesiz onun düşüncesi ve fikriydi. Onun fark ettiği şeyi fark etmiştim ama onunkinden daha az bir tahlil gücüyle. Ona tam göğe yükselen suretlere ve hareket eden çalılara dair sanrımdan bahsedecektim, tam dilimin ucuna gelmişti ki aniden yüzünü ateşin yaydığı ışığın üzerinde yüzü-

me bir hışımla yine yaklaştırdı ve alabildiğine ağırbaşlı bir fısıldamayla konuşmaya başladı. Beni sükûnetiyle ve yürekliliğiyle, mesele üzerindeki gözle görülür hâkimiyetiyle şaşkına çevirmişti. Hem de yıllar yılı hayal gücü kıt, vurdumduymaz saydığım bu adamın!

"Beni dinle," dedi. "Yapabileceğimiz tek şey, hiçbir şey olmamış gibi devam etmek, her zamanki alışkanlıklarımıza uymak, gidip yatmak, vesaire; hiçbir şey hissetmiyor, hiçbir şey fark etmiyormuşuz gibi yapmak. Bu mesele zihinde bitiyor ve onlar üzerine ne kadar az düşünürsek, kaçma şansımız da bir o kadar artar. Her şeyden öte, düşünme çünkü düşündüklerin oluyor!"

"Pekâlâ," diye cevap vermeyi becerebildim, söylediklerinin ve olan bitenin tuhaflığı karşısında nefesim kesilerek, "pekâlâ, denerim ama önce bana şunu söyle. Dört bir yanımızda, yerde beliren şu oyuklara, şu kum bacalarına ne diyorsun?"

"Hayır!" diye haykırdı, heyecanından fısıldamayı unutarak. "Bu düşünceyi kelimelere dökmeye cüret edemem; asla cüret edemem. Tahmin etmediysen, ne âlâ. Uğraşma. Bunu benim zihnime soktular; seninkine sokmalarını önlemek için elinden geleni yap."

Cümlesini bitirmeden sesini yine alçaltıp fısıldamaya başladı ve onu açıklama yapmaya zorlamadım. İçim halihazırda güçbela taşıyabildiğim kadar korkuyla dolmuştu. Konuşma sona erdi ve pipolarımızı hiç sesimizi çıkarmadan, harıl harıl tüttürdük.

Sonra bir şey oldu; sinirler büyük bir gerilim hâlindeyken hep böyle şeyler olduğundan, belli ki önemsiz bir şeydi ve bu küçük şey, kısacık bir an için bana bambaşka bir bakış açısı sundu. Başımı eğip kum ayakkabılarıma –kanoda kullandıklarımızdan– bakacağım tuttu ve başparmağımın oradaki bir deliğe dair bir

şey bana ansızın Londra'daki, onları aldığım dükkânı, adamın ayağıma uydururken yaşadığı güçlüğü ve bu ilginç olmayan fakat gündelik meselenin başka detaylarını anımsattı. Bu düşünce zinciri aklımda belirince, peşi sıra evimdeyken içinde yaşamaya alışkın olduğum modern, kuşkucu dünyadan emniyetli manzaralar çorap söküğü gibi gözümün önüne gelmeye başladı. Bifteği, birayı, otomobilleri, polis memurlarını, bandoları ve sıradanlığın veya işe yararlığın özünü temsil eden bir düzine başka şeyi düşündüm. Bunun etkisi kendime bile ani ve hayret verici gelmişti. Psikolojik açıdan, sanırım bu normal bilince imkânsız ve olağanüstü gelmesi gereken şeylerle dolu bir çevrede bir süre yaşamanın gerginliğine karşı ani ve şiddetli bir tepkiden ibaretti. Fakat sebebi ne olursa olsun, bir an için o büyüyü yüreğimden def etmiş, kısacık bir dakika için bile olsa özgür ve tamamıyla korkusuz hissetmeme sebep olmuştu. Başımı kaldırıp karşımda duran arkadaşıma baktım.

"Seni kahrolası, ihtiyar pagan!" diye haykırdım, yüzüne bağıra bağıra gülerek. "Seni hayalperest ahmak! Seni batıl inançlı putperest! Seni–"

Cümlemin ortasında, o eski korkuya bir kez daha yenik düşerek durdum. Sesimi kutsala küfreden bir şeymişçesine boğmaya çalıştım. Elbette, –karanlıkta, tepemizden gelen tuhaf feryadı– İsveçli de duymuştu ve havanın bir şey yakınımıza gelmişçesine, ansızın çökmesini o da hissetmişti.

Yanık teni bembeyaz kesilmişti. Ateşin önünde, gözlerini bana dikmiş, dimdik, kazık gibi duruyordu.

"Bundan sonra," dedi biçare, deliye dönmüş bir sesle, "gitmeliyiz! Artık kalamayız; kampı bir an önce toplayıp derhal nehir aşağı yola koyulmalıyız!"

Gördüm ki epey bir hararetli, sözcükleri sersefil bir dehşetle ağzından dökülerek konuşuyordu – bunca zaman direndiği, onu sonunda yakalayan o dehşetle.

"Bu karanlıkta mı?" diye haykırdım, histeri patlamamın ardından korkudan tir tir titreyerek ama vaziyetimizi yine de ondan çok daha iyi tahlil ederek. "Bu düpedüz delilik! Nehir taşkın ve sadece bir küreğimiz var. Hem, onların diyarının daha da derinliklerine girmiş oluruz! Önümüzde seksen kilometre boyunca olan tek şey söğütler, söğütler, söğütler!"

Yıkılırcasına tekrar yere oturdu. Mevkilerimiz, o doğanın çok sevdiği sürekli değişimlerden biriyle, ansızın tersine dönmüştü ve güçlerimizin kontrolü benim elime geçmişti. Zihni sonunda zayıf düşmeye başladığı bir noktaya ulaşmıştı.

"Senin aklına ne girdi de böyle bir şey yaptın?" diye fısıldadı, sesinde ve suratında samimi bir dehşetin getirdiği hayretle.

Ateşin etrafından dolanıp onun yanına geçtim. Yanında diz çöküp korku dolu gözlerinin içine bakarak iki elini ellerimin arasına aldım.

"Ateşi bir daha tutuşturacağız," dedim kararlı bir sesle, "sonra da gidip yatacağız. Şafakta yola koyulup tam yol Komorn'a gideceğiz. Şimdi, kendini biraz topla ve korkuyu düşünmemeye dair kendi verdiğin tavsiyeyi hatırla!"

Başka bir şey demedi ve bana katılıp biat edeceğini gördüm. Bir açıdan, biraz daha odun toplamak için kalkıp karanlığın içinde kısa bir gezintiye çıkmak içimi bir nebze rahatlatmıştı. Yan yana, neredeyse birbirimize değerek, nehir kıyısı boyunca çalıların arasından el yordamıyla yolumuzu bularak ilerledik. Tepemizdeki uğultu hiç kesilmedi ama bana ateşle aramızdaki mesafeyi açtıkça şiddetleniyormuş gibi geliyordu. Tüyler ürpertici bir işti!

Eski bir taşkında sürüklenmiş odunların dallarının üst kısımlarına takıldığı sık bir söğüt öbeğinin ortasında durup kökleri çeke çeke yolarken, bedenim neredeyse kumun üzerine yığılmama sebep olacak bir çekişle kavrandı. İsveçliydi. Bana doğru düşmüş, destek almak için bana yapışmıştı. Güçbela, kısa kısa nefesler alıp verdiğini duydum.

"Bak! Tanrı aşkına!" diye fısıldadı ve ömrümde ilk defa bir insan sesinde dehşet gözyaşları duymanın ne demek olduğunu anladım. On beş metre kadar ötedeki ateşi işaret ediyordu. Parmağıyla gösterdiği yere döndüm ve yemin ederim, kalbim tekledi.

Orada, loş ışıltının önünde, bir şey hareket ediyordu.

Onu gözlerimin önüne inmiş, tiyatro salonlarının arka tarafında kullanılan tülbentlere benzer bir perdenin ardından gördüm – biraz bulanıktı. Ne insan ne de hayvan suretindeydi. Bir araya gelmiş, ağır ağır hareket eden birkaç hayvandan oluşuyormuş, iki, üç at kadar büyükmüş gibi tuhaf bir izlenim vermişti. İsveçli de, farklı ifade ediyor olmasına karşın benzer bir şey görmüştü; bir öbek söğüt çalısı şeklinde ve ebadında, tepesi yuvarlak, yüzeyinin her tarafı hareket eden bir şey olduğunu düşünmüştü – "duman gibi kıvrıla kıvrıla kendi içine dolanıyor," dedi sonrasında.

"Çalıların arasına, aşağı doğru çöktüğünü gördüm," dedi hıçkırıklara boğularak. "Bak, Tanrı aşkına! Bu tarafa geliyor! Ah, ah!" Tiz bir feryat kopardı. "Bizi buldular."

Ödüm koparak gözucuyla baktım ve hayal meyal belli olan suretin çalıların arasından bize doğru salına salına geldiğini güçbela gördüm, sonra çalıların üzerine pat diye, sırtüstü yığıldım. Elbette çalılar ağırlığımı taşıyamadı; İsveçli tepemde, kumların üzerine debelenerek yuvarlandık. O esnada neler olduğuna dair

pek bir fikrim yoktu. Sadece sinirleri etli kılıflarından sıyıran, bir o yana bir bu yana burkan ve yerlerine tir tir titrer hâlde geri bırakan, dört bir yanımı saran, buz kesmeme sebep olan bir korku hissinin bilincindeydim. Gözlerim sımsıkı kapalıydı; bir şey boğazıma düğümlenmiş, beni boğuyordu; bilincimin hudutlarının genişlediğine, uzaya doğru uzandığına dair bir his yerini çabucak aklımı iyiden iyiye yitirdiğime ve ölmek üzere olduğuma dair bir başka hisse bırakmıştı.

Şiddetli bir acı spazmı içime işledi ve İsveçlinin beni canımı çok fena yakacak bir şekilde tuttuğunun farkına vardım. Beni düşerken yakaladığında olmuştu.

Ama sonrasında beni kurtaranın o acı olduğunu iddia etti; onları unutmamı ve tam onlar beni bulmak üzereyken başka bir şey düşünmemi sağlamıştı. Keşif ânında zihnimi onlardan saklamış, tam beni korkunç bir şekilde zapt edeceklerken imdadıma yetişmişti. İsveçli de o esnada baygınlık geçirdiğini ve bu sayede kurtulduğunu söylüyordu.

Tek bildiğim, ne kadar uzun veya kısa olduğunu tespit etmenin imkânsız olduğu bir süre sonra, kendimi kaygan söğüt ağının arasından debelenerek çıkarırken bulduğum ve yol arkadaşımın bana yardımcı olmak için elini uzatarak karşımda dikildiğini gördüğümdü. Bana doğru uzattığı kolunu okşayarak, sersemlemiş bir ifadeyle gözlerimi ona diktim. Her nedense, söyleyecek bir şey bulamadım.

"Bir iki dakikalığına bilincim kapanmış," dediğini duydum. "Beni kurtaran da bu oldu. Bu sayede onları düşünmeyi kestim."

"Az kalsın kolumu ortadan ikiye kırıyordun," dedim, o esnada erişebildiğim tek düşünceyi kelimelere dökerek. Uyuşup kalmıştım.

"Seni kurtaran da bu oldu!" diye cevap verdi. "İkimiz, onları yanlış yola sevk etmeyi başardık. Uğultu kesildi. Bitti – hiç değilse şimdilik!"

Yine bir histerik kahkaha dalgasına gark oldum ve bu sefer dostuma da bulaştı – zangır zangır titreyerek patlattığımız o dolu dolu, iyileştirici kahkahalar, olağanüstü bir rahatlama hissini de beraberinde getirmişti. Ateşin başına döndük ve odunları koyduğumuz gibi alev aldı. Sonra çadırın devrildiğini ve darmaduman bir hâlde yere serildiğini gördük.

Kaldırdık ve bu esnada birden çok kez takıldık, ayağımızı kuma saplayarak doğrulduk.

"Şu kum bacaları," diye haykırdı İsveçli, çadır tekrar doğrulduğunda ve ateşin ışığı etrafımızdaki birkaç metrelik zemini aydınlatırken. "Şunların genişliğine bak!"

Çadırın dört bir yanındaki ve hareket eden gölgeleri gördüğümüz ateşin etrafındaki kumda, adanın her tarafında daha önce bulduklarımıza tıpatıp benzeyen fakat daha büyük ve derin olan, güzelce açılmış ve bazıları ayağımın tamamının ve bacağımın içine sığacağı kadar geniş, baca şeklinde oyuklar vardı.

Tek kelime etmedik. İkimiz de yapabileceğimiz en güvenli şeyin uyumak olduğunu biliyorduk; dolayısıyla, önce ateşin üzerine kum atıp erzak heybesini ve küreği, hatta kanoyu da çadırın içine, yanımıza alıp hiç vakit kaybetmeden yattık; çadırın bir köşesine, ayaklarımızın kanoya değeceği ve en ufak bir hareketin bizi huzursuz edip uyandıracağı bir şekilde dayanarak yerleştik.

Acil bir durumda çabucak yola çıkmaya hazır olmak için yatağa yine üzerimizde giysilerimizle girdik.

5

Bütün gece uyumadan uzanıp etrafı izlemeye niyetliydim ama bitap düşmüş sinirlerim ve bedenim aksini buyurdu ve bir süre sonra, üzerimi memnuniyetle karşıladığım bir nisyan örtüsüyle örten uykuya yenik düştüm. Yoldaşımın da uyuyor olması, uykumun gelmesini hızlandırmıştı. Başta durmadan kımıldıyor, sürekli doğrulup bana "Bunu duydun mu?" "Şunu duydun mu?" diye soruyordu. Mantardan matının üzerinde dönenip duruyor, çadırın kıpırdadığını, nehir seviyesinin adanın yüksekliğini aştığını söylüyordu ama her bakmaya çıktığımda her şeyin yolunda olduğu haberiyle dönüyordum ve sonunda sakinleşip hareketsiz yattı. Nihayet düzenli soluk almaya başladı ve horlamanın o su götürmez sesini duydum – ömrümde horlamayı hoş karşıladığım, yatıştırıcı bir etkisi olduğunu düşündüğüm ilk ve tek gün, o gündür.

Bunun dalmadan önce aklımdan geçen son düşünce olduğunu hatırlıyorum.

Nefesim daralarak uyandım ve battaniyeyi yüzüme çekilmiş hâlde buldum. Ama battaniye hariç bir şey daha üzerime bastırıyordu ve başta aklıma yoldaşımın uyurken şiltesinden benimkinin üzerine yuvarlandığı aklıma geldi. Ona seslenip doğruldum ve aynı anda çadırın dört bir yanının sarıldığını fark ettim. Dı-

şarıdan o kalabalık, yumuşak tıpırtı sesi yine geliyor, geceyi dehşetle inletiyordu.

İsveçliye bir kez daha, daha yüksek sesle haykırdım. Cevap vermedi ama horlama sesinin kesildiğini ve çadırın kapısının indirildiğini fark ettim. Bu affedilmez bir günahtı. Kancasını tekrar, sıkıca takmak için karanlıkta emekleyerek dışarı çıktım ve ilk kez o anda İsveçlinin orada olmadığını kesin olarak fark ettim. Gitmişti.

Fena hâlde galeyana gelerek, deli gibi koşarak dışarı fırladım ve çıktığım anda etrafımı saran, aynı anda göğün dört bir yanından gelen bir tür uğultu sağanağına tutuldum. Bu o tanıdık uğultuydu – çığırından çıkmıştı! Havada, etrafımı saran devasa, görünmez bir arı sürüsü olmalıydı. Ses havayı yoğunlaştırıyormuş gibiydi ve ciğerlerimin güçlükle işlediğini hissettim.

Ama arkadaşım tehlikedeydi ve tereddüt edemezdim.

Şafak sökmek üzereydi ve loş, beyazımsı bir ışık ufuktaki açık, ince bir şeritten bulutların üzerine doğru yayılıyordu. Rüzgâr esmiyordu. Çalıları, artlarındaki nehri ve soluk, kumlu kısımları güçbela seçebiliyordum. O heyecanla adanın bir o yanına bir bu yanına koşturdum, ismini haykırdım, aklıma gelen ilk sözcükleri avazım çıktığı kadar bağırdım. Ama söğütler sesimi boğduğundan, uğultu sesimi bastırdığından sesim ancak birkaç metre öteme ulaşıyordu. Çalıların arasına atıldım, takılıp, köklerin üzerinden yuvarlanıp bir o yanım, bir bu yanım önüme çıkan dallara sürtünürken yüzümü çizerek paldır küldür düştüm.

Sonra beklenmedik bir şekilde kendimi adanın burnunda buldum ve deniz ile göğün arasında hatlarını seçebildiğim karanlık bir siluet gördüm. İsveçliydi. Bir ayağını çoktan nehre sokmuştu! Bir an gecikecek olsam dalmış olurdu.

Üzerine atıldım, kollarımı beline doladım ve onu var gücümle kıyıya doğru çektim. Elbette, durmadan tıpkı o kahrolası uğultu gibi bir ses çıkararak, öfkesinden, "Onların içine girmek," "suyun ve rüzgârın yolunu seçmek" gibi akıl almaz derecede acayip cümleler –ve daha sonra anımsama çabalarımın beyhude kaldığı fakat dinlerken dehşetten ve hayretten midemi bulandıran kimbilir başka nasıl sözler– sarf ederek, canla başla karşı koydu. Ama sonunda onu nispeten daha güvenli olan çadıra sokmayı ve nefes nefese küfürler savururken ona bu nöbet geçinceye dek sarılacağım şiltenin üzerine savurmayı becerdim.

Bana kalırsa, hepsinin bir anda geçmesi, sakinleşmesi ve bunların dışarıdan gelen uğultu ve tıpırtının da bir o kadar apansızın kesilmesiyle aynı âna denk gelmesi – bana kalırsa, belki de bütün bu meselenin en tuhaf yanı buydu. Gözlerini açmış, bitkin yüzünü kapıdan sızan şafak güneşinin üzerine soluk bir ışık düşüreceği şekilde bana çevirmişti ve tüm dünyaya duyurmak istercesine, tıpkı ödü kopmuş bir çocuk gibi şöyle dedi:

"İhtiyar, sana... sana hayatımı borçluyum. Neyse ki hepsi geçip gitti. Bizim yerimize başka bir kurban buldular!"

Sonra battaniyelerinin üzerine gerisingeri devrildi ve resmen gözlerimin önünde uykuya daldı. Öylece yığılmış, hiçbir şey olmamışçasına, boğularak kendi canını feda etmeye hiç kalkışmamışçasına, sağlıklı bir şekilde horlamaya başlamıştı. Gün ışığı onu üç saat sonra –ki bu saatleri hiç sona ermeyecekmiş gibi gelen bir nöbet tutarak geçirmiştim– uyandırdığında yapmaya kalkıştığı şeye dair hiçbir şey hatırlamadığı gözümde öyle bir netlik kazandı ki sessizliğimi koruyup tehlikeli sorular sormamanın akıllıca olacağına karar verdim.

Dediğim gibi, güneş çoktan esintisiz, sıcak göğün tepesine

varmıştı ki kendi kendine kolayca uyandı, yerinden bir anda kalktı ve kahvaltı için ateşi hazırlamaya koyuldu. Yıkanırken onu gergince izledim ama dalmaya yeltenmedi; sadece başını soktu ve suyun her zamankinden daha soğuk olduğuna dair bir yorumda bulundu.

"Nehir sonunda alçalıyor," dedi, "ve buna seviniyorum."

"Uğultu da kesildi," dedim.

Bana sessizce, normal bir yüz ifadesiyle baktı. Belli ki intihara teşebbüs etmesi hariç her şeyi hatırlıyordu.

"Her şey durdu," dedi, "çünkü–"

Tereddüt etti. Ama aklından geçenin bayılmadan hemen önce yaptığı bir yoruma bulunacağı bir atıf olduğunu biliyordum ve bunu öğrenmeye kararlıydım.

"Çünkü, 'Başka bir kurban buldular,' değil mi?" dedim, zoraki, hafif bir gülüşle.

"Aynen öyle," diye cevap verdi, "aynen öyle! Bundan o kadar eminim ki –o kadar ki– demek istediğim, tekrar güvende hissediyorum," diye sözünü bitirdi.

Merakla etrafına bakmaya başladı. Gün ışığı sıcak kum birikintilerinin üzerine düşüyordu. Rüzgâr yoktu. Söğütler hareketsizdi. Yavaşça ayağa kalktı.

"Gel," dedi, "bence bakarsak buluruz."

Bir anda koşmaya başladı, ben de peşinden gittim. Ben tam arkasından yürürken, nehir setlerinden ayrılmadan, kumlu çıkıntıları, girintileri ve küçük su birikintilerini bir çubukla yoklayarak ilerledi.

"Ah!" diye bağırdı bir anda. "Ah!"

Ses tonu, son yirmi dört saatin o canlı dehşet hissini bir şekilde tekrar içimde cereyan ettirdi ve alelacele yanına gittim. Çubu-

ğuyla yarısı suyun içinde, yarısı kumun üzerinde yatan büyük, siyah bir nesneyi işaret ediyordu. Görünüşe göre eğri büğrü söğüt köklerine takılmıştı ve nehir onu sürükleyip götürmemişti. Orası birkaç saat önce sular altında olmalıydı.

"Bak," dedi sessizce, "kaçışımızı mümkün kılan kurban!"

Omzunun üzerinden dikkatle baktığımda, çubuğunun bir adamın cesedinin omzuna dayalı durduğunu gördüm. Onu çevirdi. Bir köylünün cesediydi ve yüzü kuma gömülüydü. Belli ki adam olsa olsa birkaç saat önce boğulmuştu ve cesedi adamıza akıntıyla, şafak saati civarında sürüklenmiş olmalıydı – tam da nöbetin geçtiği anda.

"Onu doğru düzgün defnetmemiz şart, derim."

"Sanırım öyle," diye cevap verdim. Kendime hâkim olamayıp hafifçe irkildim; o zavallı, boğulmuş adamcağızın görüntüsünde içimi ürperten bir şey vardı.

İsveçli ansızın başını kaldırıp yüzünde anlaşılması imkânsız bir ifadeyle gözlerini bana dikti ve nehir setinden apar topar inmeye koyuldu. Ben de acele etmeden peşinden gittim. Fark ettim ki akıntı cesedin üzerindeki giysilerin çoğunu, boynunun ve göğsünün bir kısmının çıplak kalacağı şekilde yırtıp atmıştı.

Nehre inen yolun yarısında yoldaşım ansızın durup beni uyarmak için bir elini kaldırdı ama ya ayağım kaydı ya da kendimi çabucak durduramayacak denli çok hız kazanmıştım ki ona çarptım ve kendini kurtarmak için sıçrayarak öne fırlamasına sebep oldum. Sert kumun üzerinde birlikte yuvarlandık ve ayaklarımız bir fışırtıyla suya çarptı. Ve bir şey yapmaya fırsat bulamadan, cesede biraz fazla sertçe çarpmıştık.

İsveçli tiz bir çığlık attı. Bense vurulmuşum gibi geriye sıçradım.

Cesede değdiğimiz anda teninden yüksek sesli bir uğultu – birden çok uğultu sesi– yükseldi, etrafımıza kanatlı yaratıklar üşüşmüşçesine muazzam bir velveleyle yanımızdan geçip göğe doğru fırladı; gitgide daha da sönükleşip sonunda uzaklarda kesildi. Tıpkı iş başındaki, yaşayan fakat görünmez yaratıkları rahatsız etmişiz gibiydi.

Yoldaşım bana yapıştı ve sanırım ben de ona yapıştım ama ikimiz de bu şoku doğru düzgün atlatmaya vakit bulamadan, akıntının bir hareketinin cesedi söğüt köklerine dolandığı yerden kurtaracak şekilde döndürdüğünü gördük. Kısa bir süre sonra tamamıyla dönmüştü; ölü suratı tepedeydi, göğe bakıyordu. Nehrin ana kolunun kenarında uzanıyordu. Kısa bir süre sonra akıntıya kapılıp gidecekti.

İsveçli, yine "doğru düzgün defnetmeye" dair, tam olarak duyamadığım bir şeyler bağırarak onu yakalamaya yeltendi – sonra ansızın kuma, dizlerinin üstüne çöktü ve ellerini gözlerine siper etti. Hemen yanına yetiştim.

Gördüğü şeyi gördüm.

Ceset akıntıya kapılıp savrulmaya başladığı anda, yüzü ve çıplak göğsü dümdüz bize doğru döndü, derisinin ve etinin üzerinde güzelce açılmış, türce ve şekilce adanın dört bir yanında bulduğumuz kum bacalarına tıpatıp benzeyen küçük oyuklar olduğu apaçık gözlerimizin önüne serildi.

"Onların işareti!" diye mırıldandığını duydum yoldaşımın. "Onların o rezil işareti!"

Bakışlarımı beti benzi atmış yüzünden nehre geri çevirdiğimde akıntı yapacağını yapmıştı, ceset nehrin ortasına sürüklenmişti, çoktan erişemeyeceğimiz bir yere ulaşmış, neredeyse görüş alanımızdan çıkmıştı; dalgaların üzerinde bir susamuru gibi dönüp duruyordu.

SONSÖZ

"Elbette, rüzgâr"

Yankı Enki

Gotik edebiyatta bir şato, hisar ya da kaleden, yani aristokrasiye ait mekânlardan veya bir katedral, manastır ya da kiliseden, yani ruhban sınıfına ait kapalı, içinde her türlü karanlık işin dönebileceği mekânlardan kaçıp sığındığımız doğa, bazen kurtarıcı olsa da çoğunlukla kendisi de gotik bir korku mekânı gibi kasvetli, labirentlerle ve vahşi canlılarla dolu, hava karardıkça tedirgin edici hâle gelen bir diyardır. Küçük burjuva ve işçi sınıfının kapladığı şehirlerin Viktoryen dönemdeki gotik edebiyatın yeniden yükselişiyle aynı dönemlerde kimliğini bulması, korkunun taşradan şehre taşınması ve aileye, evin dört duvarına sıkışmasından önce, gotik edebiyatın köklerinin yer aldığı romantik edebiyat akımında doğa, modern insanın kaçtığı ve hayranlık duyduğu bir yerdir. Gotik edebiyata ekoeleştirinin kuramsal çerçevesinden bakan ve doğanın karanlık yanının analizine alan açan ekogotik kurguların ilk önemli örneklerinden biri Algernon Blackwood'un *Söğütler* adlı eseridir.

Sanayi devriminin ardından, şehirde geçen gotik kurgula-

rın zirveye çıktığı dönem yaklaşırken İngiltere'de dünyaya gelen Algernon Blackwood, aristokrat ve muhafazakâr bir ailede büyüdü. Bir başka deyişle Blackwood, gotik eserlere konu olan gerçeklikten kendi ailesi içinde payını aldı. Aristokrasiyi ve katı dinsel yaşamı tecrübe etti. Hayatı boyunca kaçmaya, boyunduruğundan kurtulmaya çalıştığı uygarlık orasıydı, büyütüldüğü koşullardı. Kaçtığı, sığındığı yer ise doğaydı. Kendini uzun doğa gezilerine verdi. Birçok farklı işte çalışsa da, ülkeden ülkeye dolaşıp hayata tutunmaya çalışsa da, Blackwood doğanın kalbinde huzura kavuşuyordu. Doğa tutkusunu doğaüstü tutkusuyla birleştiren Blackwood'un, mistik ve okült merceğini doğaya, ormanlara, dağlara çevirdiğinde, müridi olmaya başladığı "doğayla bir olma" felsefesini "doğada yok olma" ve hatta doğa tarafından yok edilme noktasına getirmesi kaçınılmazdı, ne de olsa doğanın karanlık tarafını görecek kadar uzun süre geçirmişti o ekogotik coğrafyada. Bu nedenle, "doğaya kaçış" ya da doğanın yüceltilmesi veya doğanın uyandırdığı dehşet ile hayret hislerinin karşısında insanın düştüğü durum gibi gotik temalar Blackwood söz konusu olunca biyografik birer unsura dönüşür. 1900-1901 yıllarında bir arkadaşıyla Tuna Nehri'nde yolculuk yapan yazar, yaşadıklarından hareketle *Söğütler*'i yazar.

***

Öyküde, nehirde yolculuk yapan kahramanlarımız rüzgâr gibi geçer ıssız diyara. Her şey birdenbire olur. Uygarlıktan doğaya geçiş, sanki istenmeyen bir imge, bir kâbus ânı, bilinçdışından fışkıran bir hatırlatıcı, uyanmamız için çalan bir alarm, kapıyı açmamız için çalınan bir zil gibi, aniden hâsıl olur. Hiç beklenmedik bu "geçiş", Tuna Nehri'nin görünmez geçitlerini geride bırakmak, belki tesadüfi de olabilir, bu doğaüstü mucize doğal

ve sıradan olanın içinde o denli saklı gibidir. Blackwood'un doğa anlayışı bize bunu gösterir: ötekisiyle iç içe olan bir doğa, karanlık tarafını içinde barındıran bir ekosistem, berrak suların pırıltısına gölge düşüren kasvetli bataklıklar, güneşin ışığıyla hayat dolmuş manzaralara gizlenmiş viranelikler, hava kardıkça onlara bakanın içini de karartan söğütler, yeşillik ve karanlık, yaşama karşı ölüm...

Aslında o imge, o kâbus ânı, doğanın her yanıyla kendini görünür kıldığı resimdir. Doğa, uygarlığın büyük resminin içinde saklıdır çünkü oraya bastırılmış, sıkıştırılmış, üzerine başka yapılar inşa edilmiş, yerin altına, betonun içine itilmiştir. Ölçülüp biçilmiş bir tasarımın altında yatan doğal kalıntılar, ansızın burnumuzun ucunda bitiveren bir sarmaşık gibi büyüyerek uygarlığı dehşete düşürebilir.

Anonim kahramanlarımızdan birinin adının "İsveçli" olduğunu ve böylece beyaz Avrupalı erkeğin hulâsasını vurguladığını, ancak aynı göndermenin, gotik kelimesinin dayandığı Gotların çıktığı coğrafyaya da uzandığını ve neticede gotik kavramının en başta ve daima bu müphemlikle, birbirinin karşıtını kapsayan anlam kümeleriyle dolu olduğunu unutmadan düşünürsek, uygarlığın beşiğinden gelen ve karanlığın yüreğine yolculuk yapan iki kahraman vardır karşımızda. Yabani doğaya adım atmak ve söğütlerin alanına sızmak hem kolay hem de beklenmedik ve istemsiz olabilir. Diğer taraftan bakarsak, o "taraf" da uygarlığa sızabilir. İşte spekülatif kurguyu ayıran özelliklerden de biridir bu. Toplumsal gerçekliğe öteki tarafın sızmadığı bir öyküde, gerçeklikte bir eksiklik olmaz ama hakikat noksan kalır. Blackwood'un öyküsünde bildiğimiz gündelik dünyanın gerçekliği ile öteki taraf arasında perde işlevi gören, kendi bedenlerinde gölgeler yansıtan, uygar insana düşler kurduran, hayaline korkunç ilhamlar

veren söğütler, yeşillik ile karanlık arasındaki sınır gibidir ama elbette bu sınırla bir müphemlik de temsil edilmektedir. Doğa hem yeşilliğin hem karanlığın mekânıdır, aynı anda ikisine birden ev sahipliği yapar. Söğütler her iki tarafa da ait gibidir. Bir taraftan bakılırsa yalnızca rüzgârla kıpırdayan dalları, diğer taraftan bakılırsa içinden korkunç doğaüstü varlıkların geçip gittiği salkımları vardır. Hayalet öykülerinde hayaletin değil, onu gören insanın hikâyesinin peşine düşen Blackwood, *Söğütler*'de de bize ne ağaçlardan, çalılardan bahsetmek ne de korkunç varlıkları anlatmak çabasındadır. O daha ziyade söğütlerle çevrili o ıssız bölgede doğayla baş başa kalan uygar insanın yaşadığı ve "anlatamadığı" derde eğilir: Korku. *Söğütler* öyküsü, ilk sayfasından son satırına kadar korku edebiyatının bizatihi konusu hâline getirdiği "dehşet"in tanımını yapmaya çalışan pasajlarla dolu olduğu gibi, (bize daha sonra Lovecraft'ın özellikle üzerinde duracağı ve bir yaklaşıma dönüştüreceği şekliyle) bilinmeyenin neden kelimelere dökülemeyeceğini, tasnif edilemeyeceğini, adlandırılamayacağını gösterir.

Bazen sadece rüzgârdır söğütleri kıpırdatan, bazen bildiğimiz dünyanın ötesinde bir bilinmeyendir. Gotik edebiyat geleneğine baktığımızda bir kırılmayı yansıtır bu durum. Kimi eserlerde söz konusu rüzgâr, rüzgâr olarak kalır, bilinmeyen olduğunu farz ederek okuduğumuz failin rüzgâr olduğunu öğreniriz, kimilerinde ise rüzgâr olmadığını öğreniriz, gerçekliğin ötesinde bir fail mevcuttur. *Söğütler* gibi kimi tuhaf öykülerde ise arada kalırız. Evet rüzgârdır dalları titreştiren, insanı tir tir titreten, peki sadece rüzgâr mıdır? Bu, *Söğütler*'de açıkça ifade edilmez, çünkü Blackwood'un öyküsünde bu zaten ifade edilemeyecek bir bilinmeyendir. O nedenle de bilinmeyene değil, bilinmeyene gözucuyla baktığını düşünen kahramanların iç dünyasına eğilir Blackwood.

Söğütler bir yolculuk öyküsüdür. Son satırının ardından bizi sevk ettiği yer, dönüş yolculuğunun nasıl olacağıdır. Yoksa yolculuğa devam mı edilecektir? Ne olursa olsun, iki kahramanımız da artık eskisi gibi değildir, onlar artık, yaşadıkları o adlandırılamayacak tecrübeden sonra başka iki insandır; tekinsizle yüzleşmek, bilinmeyene yaklaşmak onları dönüştürmüştür. Öykünün final perdesi de doğaüstü bir kabulle ve kahramanların teslimiyetiyle iner. Gerçekten, elle tutulur ve gözle görülür bir ceset mevcuttur ve onu susamuruna benzeten anlatıcı, bize öykünün gelişme bölümündeki susamuru bahsini hatırlatarak, onun da aslında bir ceset olduğu imasında bulunur. Anlatıcı bunu temin etmekten ziyade, bir korku öyküsünden bekleneceği üzere, bir şüpheyi kabullenmiş olur. Böylece, o âna kadar mantığını her daim devreye sokan anlatıcının dayanağı da devrilir, artık akla mantığa olan güven sarsılmıştır. Gerçekten de bir devam öyküsü ya da dönüş yolculuğu anlatıldığını hayal etmemize lüzum kalmaz, zaten Blackwood, kahramanlarının yaşadığı dönüşümü resmederek bunu bize sunar. Asıl yolculuk şimdi, bu yüzleşmenin ardından yaşanacaktır, her iki kahramanın geri kalan hayatı bir dönüşten, kendi evlerine, benliklerine, doğalarına ve doğalarının üstüne, bilinçlerine ve bilinçlerinin dışına, yerlerine ve yerlerinin altına, yeşillik ile karanlıklarının iç içe geçtiği ruhsal bataklıklarına, zihinsel viraneliklerine, düşsel taşkınlıklarına, söğütlerin yapraklarına yansıyan gölge oyunlarına dönüşten ibaret olacaktır.

Öykünün başlangıcında kahramanımız Tuna Nehri'dir. Âdeta canlı bir varlıktır. Uludur, yücedir, engindir, devasadır, irade sahibidir, kendine ait bir dünyası var gibidir ve kahramanlarımız o dünyayı keşfettikçe işin rengi kararmaya başlar. Anlatıcımız bize uzun uzun nehri anlatmaya çalışır ama bu tasvir hep eksik gibidir. Eksiklik, nehir yolculuğu sürdükçe kendini hissettirmeye

başlayacaktır, söğütlerin diyarına girdikçe o yüceliğin karşısında sezilen kozmik dehşet ortaya çıkacaktır. Gotik edebiyatın temel kesişimlerinden biri nehrin kendisinde cisimleşmeye başlar: Dehşet, hayret ve huşu kesişimi. Korku ve tapınma isteği. Hayranlık ve teslimiyet. Kaçma ve kavuşma arzusu...

Bu noktada, birer yabancı olduklarının farkına varır anlatıcımız, davetsiz misafirdir onlar. Doğa onları çağırmadığı gibi izin de vermemiştir. Onlar istemeden de olsa kirişi kırmış, eşiği geçmiş, vadedilmemiş toprağa basmıştır. Oraya ayak basan ilk insanlar olduklarını düşünürler ve istenmediklerinden emindirler. Artık gündemlerinde "kurtulmak" vardır. Tam da gece yarısı geldiğinde, sesler, rüzgâr ve diğer tüm huzursuzluk verici hislerin, şüphelerin yanına, söğütlerin arasında bir görünüp bir kaybolan şekiller eklenir.

Gerçekliğin kaideleri değişmektedir. Bu dev suretler âdeta gotik yapılar gibidir, az önce bahsettiğimiz o kesişimi, dehşet, hayret, huşu kesişimini aşılarlar ve insanın küçük, evrenin büyük olduğu bir tabloyu, dolayısıyla insanın teslim olmak zorunda kaldığı, karşısında yere kapandığı, altında ezildiği, ilerleyen yıllarda Lovecraft'ın üzerinde bir mitos bina edeceği kozmik dehşeti de yansıtırlar. Yeryüzüne mi, gökyüzüne mi, gökyüzünün de ötesindeki bilinmeyen bir diyara mı ait olduklarını bilmediğimiz bu varlıkların bizi (ve kahramanlarımızı) ilgilendiren yanı, yer ile gök arasındaki, bizim kendi gözlerimizle görebildiğimiz, (güvenilmez anlatıcımızın şahitliğinde) doğaüstü olmadığından emin olduğumuz gerçeklikleridir; karatoprak ile başka dünyalar arasında kapladıkları gri bölgeye denk düşen suretlerinin verdiği tekinsizlikleridir. Söğütler ise yan yana dizilip safları sıklaştırarak bu tekinsiz gerçekliğin önündeki perdeyi oluşturur.

Issız diyara aniden girilmesiyle başlayan bu gotik/botanik

öykü, hayalperestten gerçekçiye dönüşen, bilinmeyen varlıklara zihinsel bir anlam yükleyen İsveçli adlı kahramanıyla, akıl ve mantığın yolundan çıkmadıkça cinnete adım adım yaklaşan ve nitekim hayalperest (daha doğrusu doğaüstücü) tarafına ket vurmayı bırakan, bilinmeyene dini bir mana atfeden anlatıcısıyla, öykü boyunca akıp giden ve her seferinde daha da karanlık bir veçhesini gösteren Tuna Nehri'yle, uygar insanın gizemini çözemediği, bir doğaüstüne bir doğaya aitmiş gibi görünen esrarengiz varlıklarıyla ve uygarlığın içindeki doğayı, doğanın içindeki yeşillik ile karanlığı bir arada vücuda getiren söğütleriyle, bir yolculuk öyküsü olduğu gibi, her detayıyla bir dönüşüm öyküsüdür.

Bunların da ötesinde, rüzgârın öyküsüdür bu. Rüzgâr, tahminen metinde en sık geçen kelimedir ve öykünün başından sonuna kadar gizli bir kahraman gibi rol alır. Sürekli artan bir şiddete sahiptir ve giderek tehditkâr bir hâle bürünür. Doğaüstü gizemler rüzgâra dayanarak açıklanır ya da inkâr edilir. Akıl ve mantık ona göre yorum yapar. Korku, rüzgâra göre yükselir ya da azalır. Rüzgâr, söğütlerin ruhudur âdeta. Sessizliği o bozar, gerekirse sükûtu yine o sağlar. Dehşetin kalbinde eser bu rüzgâr, başlangıçta o vardır ve ancak o dindiğinde korku da dinecektir. Kitapta "rüzgâr" kelimesinin geçtiği son cümle ile "söğütler" kelimesinin geçtiği son cümle yan yanadır, bize öykünün bittiğini haber verirler: "Rüzgâr yoktu. Söğütler hareketsizdi." Rüzgâr yoksa söğütler de yoktur.

Öyküdeki söğütler, nehri, doğayı, insanı dönüştürebildiği gibi, aklı, mantığı, gerçekliği de dönüştürür. Öykünün kendisi ise okuyanları dönüştürebildiği için, korku edebiyatının kurucu metinlerinden, ekogotik edebiyatın öncülerinden ve tuhaf öykünün zirvedeki örneklerinden biridir.

Blackwood'un rüzgârı, *Söğütler*'in yazıldığı günden beri, hepimizi kasıp kavurur.